

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เรื่อง

การศึกษาการดำเนินงานและประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาข้าวเปลือก
ณ ตลาดกลางทำข้าวก้านนทรง

A study on Performance and Price Trasmision of Rice Market Kommuntong

ของ

นางสาวอัมพร แยมบาน

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (บริหารธุรกิจเกษตร)

เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2545

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ

 5/3/45
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รังสรรค์ โนชัย)

กรรมการปัญหาพิเศษ

 5/3/45
(ดร.วิรัช กระแสร์ฉัตร)

หัวหน้าภาควิชาฯ

 20/3/45
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อภิสิทธิ์ แก้วมา)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

18161

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

T098065

การศึกษาการดำเนินงานและประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาข้าวเปลือก

ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง

A Study on Performance and Price Transmission of Rice Market Komnuntong

โดย

นางสาวอัมพร เข้มบาน

ปก.
๐๕๕๕๓
๒๕๔๕

เลขทมูล.....
เลขทะเบียน..... 98065
วัน.เดือน.ปี..... ๒๐๐๕.๑๑.๒๖

เสนอ

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

พ.ศ. ๒๕๔๕

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาระหว่างตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงสู่ตลาดระดับไร่นาจังหวัด
กำแพงเพชรต่ำและประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาระหว่างตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงไปยังตลาด
ระดับไร่นาในจังหวัดนครสวรรค์สูง

จากการศึกษาทำให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะดังนี้ รัฐบาลควรเร่งให้การสนับสนุนในการจัด
ตั้งตลาดกลางข้าวเปลือกขึ้นในจังหวัดที่ยังไม่มีตลาดกลางและการดำเนินงานของตลาดกลางควร
เป็นไปในแนวเดียวกันกับตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง เพื่อที่จะให้เกษตรกรได้รับข่าวสาร
การตลาดและความเป็นธรรมในการซื้อขายข้าวเปลือก และแนวทางในการศึกษาครั้งต่อไป ควร
ศึกษาประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาจากตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงไปสู่ตลาดระดับไร่นาเพิ่ม
หลาย ๆ จังหวัด และศึกษาการวิเคราะห์การลงทุนในการจัดตั้งตลาดกลางกับผลตอบแทนที่
จะได้รับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยาม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลือของ ผศ. รังสรรค์ โนชัย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำต่างๆตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของเนื้อหาในปัญหาพิเศษฉบับนี้ และ ดร. วิรัช กระแสร์ฉัตร ซึ่งเป็นกรรมการปัญหาพิเศษ ที่ได้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและปรับปรุงปัญหาพิเศษฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณทั้งสองท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

นอกจากนี้ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐบาลและบริษัท เจ้าพระยาท่าเรือ กำนันทรง จำกัด ที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านข้อมูล ทั้งนี้ต้องขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตรที่อำนวยความสะดวกในการจัดพิมพ์รูปเล่มของปัญหาพิเศษฉบับนี้ ตลอดจนเพื่อนๆสาขาวิชาบริการธุรกิจเกษตรทุกคนที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการทำปัญหาพิเศษฉบับนี้เป็นอย่างดีมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ บุคคลในครอบครัวทุกคนและน้ำที่เป็นทั้งกำลังใจและทุนทรัพย์ให้กับผู้ศึกษามีความตั้งใจจริงและมุ่งมั่น สิ่งที่จะลืมไม่ได้ตัวของผู้ศึกษาเองที่เป็นกำลังใจให้ตัวเองเสมอในการทำปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

อัมพร เข้มบาน

มีนาคม 2545

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
สารบัญตารางผนวก	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตของการศึกษา	6
นิยามศัพท์	6
วิธีการศึกษา	6
บทที่ 2 โครงร่างทางทฤษฎี	8
การตรวจเอกสาร	8
สมมติฐานการศึกษา	12
แนวคิดทางทฤษฎี	12
บทที่ 3 ระบบตลาดและราคาข้าวของไทย	16
ระบบตลาดข้าวของประเทศไทย	16
วิธีการตลาดข้าวของไทย	16
ระดับของตลาดข้าว	17
บทบาทพ่อค้าคนกลางในการซื้อขายข้าว	20
การกำหนดราคาข้าวเปลือก	25
ตลาดกลางข้าวเปลือก	26

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4 การดำเนินงานของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง	31
ความเป็นมา	31
โครงสร้างการบริหารงานของตลาดกลาง	33
ลักษณะการดำเนินงาน	37
ผลการดำเนินงาน	41
ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง	43
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ	44
ลักษณะการเคลื่อนไหวของราคาข้าวในตลาดระดับต่างๆ	44
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ราคาระหว่างตลาด	46
บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ	49
สรุป	49
ข้อเสนอแนะ	50
เอกสารอ้างอิง	52
ภาคผนวก	55
ภาคผนวก ก	56
ภาคผนวก ข	59

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ปริมาณผลผลิตข้าว การใช้ในประเทศ และการส่งออกผลผลิตข้าวของไทย	2
2 รายได้เงินสดทางการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือนเกษตรแยกประเภทตามที่มาของรายได้รายภาค ปีการเพาะปลูก 2540/41 (บาทต่อครัวเรือน)	3
3 ระดับราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ ระดับราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางภูมิภาค ระดับราคาขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ ระดับราคาส่งออก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532-2543 (บาทต่อตัน)	4
4 การคำนวณราคาข้าวเปลือกที่โรงสีและตลาดกลางเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2538 (บาทต่อตัน)	28
5 อัตราค่าบริการของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ.2544 (บาทต่อตัน)	39
6 ปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงเป็นรายเดือนในปี พ.ศ. 2541-2543 (เมตริกตัน)	42

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ความสัมพันธ์ของระดับราคาระหว่างระดับตลาด	13
2 ช่องทางการตลาดของข้าวเปลือกและข้าวสาร	18
3 โครงสร้างการบริหารงานของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง	34
4 ขั้นตอนการซื้อขายข้าวเปลือกในตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง	40
5 ปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงเป็นรายเดือน เวลา 3 ปี	43
6 ลักษณะการเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือกของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง กับตลาดระดับไร่นาจังหวัดนครสวรรค์และกำแพงเพชร ในปี พ.ศ. 2540-2543	45

สารบัญตารางผนวก

ตารางผนวกที่		หน้า
1	ราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางท่าข้าวกำนันทรง จ. นครสวรรค์	56
2	ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้จังหวัดกำแพงเพชร	57
3	ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้จังหวัดนครสวรรค์	58

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย เนื่องจากเป็นพืชที่ผลิตทั้งเพื่อบริโภคภายในประเทศและเพื่อส่งออก โดยในปี พ.ศ. 2541 ประเทศไทยสามารถผลิตข้าวได้ 15,213 พันตัน มีการส่งออก 5,567 พันตัน และมีการใช้ภายในประเทศ 9,646 พันตัน คิดเป็นอัตราส่วนต่อประชากร 160.80 กิโลกรัมต่อปี (ตารางที่ 1) ซึ่งในการผลิตข้าวนั้นจะครอบคลุมไปทั่วทุกพื้นที่เกษตรของประเทศทำให้ข้าวเป็นแหล่งที่มาของรายได้หลักของครัวเรือนภาคการเกษตรที่สำคัญพบว่ารายได้เงินสดจากข้าวเฉลี่ยทั้งประเทศมีมูลค่า เท่ากับ 13,527.25 บาทต่อครัวเรือนเกษตร คิดเป็นร้อยละ 30.24 ของรายได้เงินสดเกษตรทางพืชทั้งหมด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายภาค พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคเหนือ มีสัดส่วนของรายได้เงินสดจากข้าวต่อรายได้เงินสดจากพืชทั้งหมดในสัดส่วนที่สูง กล่าวคือคิดเป็นร้อยละ 46.70 40.30 และ 30.97 ตามลำดับ ส่วนภาคใต้พบว่ารายได้จากข้าวมีเพียงร้อยละ 4.77 ต่อรายได้จากพืชทั้งหมด (ตารางที่ 2)

ในช่วงปี พ.ศ. 2532-2543 (ตารางที่ 3) พบว่าความสัมพันธ์ของราคาส่งออกข้าวสาร 5 เเปอร์เซ็นต์ ระดับตลาดราคาขายส่งข้าวสาร 5 เเปอร์เซ็นต์ ณ ตลาดกรุงเทพฯ ระดับราคาข้าวเปลือกเข้าในปี 5 เเปอร์เซ็นต์ ณ ตลาดกลางภูมิภาค และตลาดระดับไร่นามีความเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือในปี พ.ศ. 2536 ระดับราคาส่งออกข้าวสาร 5 เเปอร์เซ็นต์ เท่ากับ 6,809 บาทต่อตัน ลดลงจากปี พ.ศ. 2535 เท่ากับ 7,270 บาทต่อตัน และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2537 มีค่าเท่ากับ 8,936 บาทต่อตัน ในขณะที่ระดับราคาขายส่งข้าวสาร 5 เเปอร์เซ็นต์ ณ ตลาดกลางกรุงเทพฯ ลดลงเท่ากับ 7,940 บาทต่อตัน และเพิ่มขึ้น 8,037 บาทต่อตัน ในทำนองเดียวกันระดับราคาข้าวเปลือกเข้าในปี 5 เเปอร์เซ็นต์ ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงปี พ.ศ. 2536 มีค่าเท่ากับ 3,282 บาทต่อตันก็เคลื่อนไหวลดลงจากปี พ.ศ.2535 มีค่าเท่ากับ 3,908 บาทต่อตัน และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2537 มีค่าเท่ากับ 4,044 บาทต่อตัน ในขณะที่ระดับราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้จังหวัดกำแพงเพชรก็มีความเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน โดยในปี พ.ศ. 2536 มีค่าเท่ากับ 2,994 บาทต่อตัน ระดับราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้จังหวัดกำแพงเพชรลดลงจากปี พ.ศ. 2535 เท่ากับ 3,377 บาทต่อตันและเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2537 เท่ากับ 3,764 บาทต่อตัน อย่างไรก็ตามในบางปีพบว่าการเคลื่อนไหวของระดับราคาที่เกษตรกรขายได้ในท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 ปริมาณผลผลิตข้าว การใช้ในประเทศ และการส่งออกผลผลิตข้าวของไทย

ปี พ.ศ.	ผลผลิต (พันตัน)	ใช้ในประเทศ (พันตัน)	ส่งออก (พันตัน)	อัตราส่วนต่อ ประชากร (กก.ต่อปี)
2535	13,461	8,828	4,333	156.00
2536	12,850	7,733	5,117	134.00
2537	11,901	6,914	4,987	119.20
2538	13,620	8,761	4,859	149.20
2539	14,204	8,000	6,198	134.80
2540	14,408	8,948	5,460	149.10
2541	15,213	9,640	5,567	160.80

ที่มา: (กระทรวงพาณิชย์, 2544ก)

กับระดับราคา ณ ตลาดกลางภูมิภาคนั้นกลับไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่นในปี พ.ศ. 2532 ระดับราคาข้าวเปลือกเจ้านาปี 5 เปอร์เซ็นต์ ที่เกษตรกรขายได้จังหวัดกำแพงเพชรมีค่าเท่ากับ 3,580 บาทต่อตัน มีการเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2533 มีค่าเท่ากับ 3,561 บาทต่อตัน ในขณะที่ระดับราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางท่าข้าวกำนันทรงเคลื่อนไหวลดลงเท่ากับ 3,871 บาทต่อตัน เทียบกับราคาขายส่งและราคาส่งออกในปี พ.ศ. 2532 เท่ากับ 8,281 8,202 ตามลำดับ ซึ่งเคลื่อนไหวลดลง 7,988 บาทต่อตันและ 7,336 บาทต่อตันตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าการเคลื่อนไหวของระดับราคาตลาดแต่ละระดับมีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยแตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะและสภาพอุปสงค์และอุปทานของข้าวที่แตกต่างกันในระดับตลาดที่ต่างกัน

ความสัมพันธ์ของราคาระหว่างระดับตลาดดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากวิธีการกำหนดราคาในตลาดแต่ละระดับ กล่าวคือ การกำหนดราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ขึ้นกับราคาขายส่งที่ตลาดกรุงเทพฯ และราคาขายส่งที่กรุงเทพฯ ขึ้นกับราคาส่งออก (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2539ข) ซึ่งในระบบตลาดข้าวปัจจุบันพบว่าตลาดกลางข้าวเปลือกในส่วนภูมิภาคมีบทบาทในการกำหนดราคาที่เกษตรกรขายได้มากขึ้น โดยการขายข้าวเปลือกในตลาดกลางจะช่วยแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาที่

เกี่ยวกับราคาและคุณภาพของข้าวเปลือกระหว่างพ่อค้าและเกษตรกรทำให้เกษตรกรมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตในราคาที่ตรงกับคุณภาพและก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการซื้อขายอย่างแท้จริง

ตารางที่ 2 รายได้เงินสดทางการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือนเกษตรแยกประเภทตามที่มาของรายได้
รายภาค ปีการเพาะปลูก 2540/41 (บาทต่อครัวเรือน)

รายการ	เฉลี่ยทั้งประเทศ	ภาคตะวันออก			
		ภาคเหนือ	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
รายได้เกษตรกร	61,817.68	31,191.84	57,654.84	124,384.21	104,201.82
ทางพืช	44,729.50	20,431.22	48,576.86	85,987.01	74,384.31
	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)
ข้าว	13,527.25	9,540.91	15,045.39	34,650.91	3,547.82
	(30.24)	(46.70)	(30.97)	(40.30)	(4.77)
พืชไร่	9,429.02	7,193.80	11,003.76	23,794.81	290.09
	(21.08)	(35.21)	(22.65)	(27.67)	(0.39)
พืชน้ำมัน	911.91	262.27	2,807.34	460.56	199.21
	(2.04)	(1.28)	(5.78)	(0.54)	(0.27)
พืชเส้นใย	980.04	870.41	2,286.28	84.11	0.52
	(2.19)	(4.26)	(4.71)	(0.10)	(0.00)
พืชผัก	5,529.67	1,755.57	14,284.49	6,035.31	2,192.82
	(12.36)	(8.59)	(29.41)	(7.02)	(2.95)
พืชไม้ผล	14,135.73	793.14	2,988.90	20,074.31	67,859.59
	(31.60)	(3.88)	(6.15)	(23.35)	(91.23)
ไม้ดอก	215.52	15.12	160.70	886.80	294.26
ไม้ประดับ					
	(0.48)	(0.07)	(0.33)	(1.03)	(0.40)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บแสดงตัวเลขร้อยละของรายได้จากพืชต่อรายได้เงินสดทางพืชโดยรวม
ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2540)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 ระดับราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ ระดับราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางภูมิภาค
ระดับราคาขายส่ง ณ กรุงเทพฯ และระดับราคาส่งออก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532-2543
(บาทต่อตัน)

ปี พ.ศ.	ราคาข้าวเปลือกเจ้า นาปี 5 เปอร์เซ็นต์ ที่เกษตรกรขายได้ จังหวัดกำแพงเพชร	ราคาข้าวเปลือกเจ้า นาปี 5 เปอร์เซ็นต์ ตลาดกลาง ก้านันทรง	ราคาส่งข้าวสาร 5 เปอร์เซ็นต์ ณ ตลาดกรุงเทพฯ	ราคาส่งออก ข้าวสาร 5 เปอร์เซ็นต์
2532	3,550	4,482	8,281	8,202
2533	3,561	3,871	7,988	7,336
2534	3,858	4,460	8,744	7,992
2535	3,377	3,908	7,940	7,270
2536	2,994	3,282	6,734	6,809
2537	3,764	4,044	8,037	8,936
2538	4,377	4,528	8,781	8,137
2539	4,863	5,049	7,928	9,193
2540	4,877	5,063	11,144	11,283
2541	5,667	7,132	14,577	13,156
2542	4,593	5,680	11,685	9,637
2543	4,650	4,783	9,805	8,451

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2544ก)

ตลาดกลางข้าวเปลือกในส่วนภูมิภาคนั้นจะเป็นแหล่งในการซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรที่ตั้งอยู่ในแหล่งรวมสินค้าเกษตร ศูนย์กลางการคมนาคมและขนถ่ายสินค้าเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ซื้อผู้ขายจำนวนมากรายได้เข้ามาซื้อขายกันโดยตรง ผู้ซื้อผู้ขายจะตกลงราคาหรือประมูลราคาโดยเปิดเผย มีการแข่งขันกันอย่างเสรีภายใต้ระเบียบของตลาด ตลาดกลางมีลักษณะเป็นตลาดกลางที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ซื้อผู้ขายในด้านสถานที่ซื้อขาย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและบริการอื่น ๆ เช่น ด้านการเงิน การรักษาความปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนี้ตลาดกลางยังเป็นแหล่งที่จะส่งเสริมข้อมูลข่าวสารการตลาดและข่าวสารทางด้านราคาที่สามารถสะท้อนภาวะสินค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้าวเปลือกในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงมากขึ้น ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายจัดตั้งตลาดกลางข้าวเปลือกในส่วนภูมิภาคขึ้น เห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (ปี พ.ศ. 2535-2539) รัฐบาลได้เน้นให้มีการสนับสนุนภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจการตลาดกลางข้าวเปลือก ซึ่งการดำเนินงานของตลาดกลางข้าวเปลือกดำเนินงานโดยภาคเอกชนในรูปแบบบริษัทหรือกิจการเจ้าของคนเดียว หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเพียงไปให้การสนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินงานในรูปแบบตลาดกลางข้าวเปลือกเท่านั้น เช่น กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ส่วนทางด้านองค์การตลาดเพื่อการเกษตร (อตก.) ได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับการซื้อขายข้าวเปลือกในแต่ละปีโดยไปรับซื้อข้าวเปลือกของเกษตรกร รวมไปถึงธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) รับจำนำข้าวเปลือกของเกษตรกรเพื่อรอจำหน่ายในช่วงเวลาที่ราคาข้าวเปลือกกระเตื้องขึ้น เป็นเพียงโครงการระยะสั้นและเป็นไปตามนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกษตรกรในแต่ละปี ประกอบกับจำนวนเงินที่รัฐจัดสรรให้ นั้นเป็นจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกในแต่ละปี ทำให้โครงการต่าง ๆ ของรัฐเหล่านี้จึงยังไม่ได้รับผลเป็นที่น่าพอใจเท่าที่ควร ดังนั้นการซื้อขายข้าวเปลือกเป็นจำนวนมากจึงออกสู่ตลาดโดยผ่านตลาดกลางข้าวเปลือก เพื่อโรงสีนำไปแปรรูปเป็นข้าวสารจำหน่ายแก่ผู้บริโภคทั้งในและนอกประเทศ จากความสำคัญของตลาดกลางที่กล่าวมาจึงควรศึกษาการดำเนินงานและประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาข้าวของตลาดกลาง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดกลางข้าวเปลือกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง
2. เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกที่ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงไปสู่ตลาดระดับไร่นา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาการดำเนินงานของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาตลาดกลางข้าวเปลือกในภูมิภาคอื่น ๆ ต่อไป นอกจากนี้การวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของราคาระหว่างระดับตลาดจะทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการส่งผ่านราคาของตลาดกลางไปสู่ตลาดระดับไร่นา ซึ่งจะนำไปให้เกษตรกรและผู้ค้าข้าวเปลือก

ใช้ประโยชน์ในการกำหนดราคาและข่าวสารราคาซื้อขายข้าวทำให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้นต่อผู้ซื้อผู้ขาย

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลระดับราคาข้าวเปลือกซึ่งประกอบทั้งข้าวนาปี และข้าวนาปรัง โดยพิจารณาเป็นรายเดือนในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 โดยใช้ตลาดกลางข้าวเปลือกท่าข้าวกำนันทรง และตลาดระดับไร่นา ซึ่งใช้ตลาดกลางท่าข้าวกำนันทรงเป็นตัวแทนตลาดกลางข้าวเปลือก สาเหตุเพราะตลาดมีรูปแบบการดำเนินงานตลาดกลางข้าวเปลือกที่มีการดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี และตลาดระดับไร่นาคือ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร เนื่องจากเป็นจังหวัดที่อยู่ในระยะทางใกล้กับตลาดกลางท่าข้าวกำนันทรงและเป็นจังหวัดที่มีการซื้อขายกับตลาดกลางท่าข้าวกำนันทรงเป็นส่วนใหญ่

นิยามศัพท์

การส่งผ่านราคา หมายถึง ความสัมพันธ์ทางด้านข่าวสารราคาระหว่างตลาดระดับต่าง ๆ ที่ผ่านแต่ละตลาดไปเป็นทอด ๆ จนถึงผู้บริโภค

ระบบการตลาด หมายถึง กระบวนการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและดำเนินต่อเนื่องกันเป็นลำดับเพื่อให้สินค้าเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค

วิธีการตลาด หมายถึง กระบวนการเคลื่อนย้ายผลผลิตหรือสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้มี 2 ประเภทคือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารตลาดกลางกำนันทรง โดยบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานของตลาดกลางท่าข้าวกำนันทรง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ซึ่งในการศึกษาลักษณะการดำเนินงานข้อมูลที่น่ามาเป็นงานวิจัยในวิทยานิพนธ์และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกเป็นข้อมูลที่น่ามาจากผลงานวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ ของทางรัฐบาล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ได้เก็บรวบรวมไว้ ซึ่งได้แก่ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมการค้าภายใน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นการอธิบายถึงลักษณะดำเนินงานของตลาดกลางทำข้าวก้านนทรง โดยอาศัยวิธีทางสถิติอย่างง่ายในรูปอัตราส่วนหรือร้อยละและตารางประกอบการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานตลาดกลางทำข้าวก้านนทรง

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกระหว่างระดับตลาดกลางทำข้าวก้านนทรงและระดับตลาดไร่นาในจังหวัดกำแพงเพชรกับจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้วิธีสมการถดถอยอย่างง่าย (simple regression equation) ซึ่งกำหนดให้ราคาข้าวที่กำหนดขึ้นในตลาดระดับไร่นาขึ้นอยู่กับราคาในตลาดกลางทำข้าวก้านนทรงโดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่ ค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่คำนวณได้จะใช้เป็นค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคา

บทที่ 2

โครงร่างทางทฤษฎี

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลงานการศึกษาที่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษา สมมติฐานในการศึกษาในครั้งนี้ ตลอดจนแนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีการกำหนดราคาระหว่างตลาด และแบบจำลองทางสถิติการส่งผ่านราคาข้าวซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การตรวจเอกสาร

Konjing และ Issariyanukula (1985) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของระดับราคาข้าวในระดับของตลาด ระดับพื้นที่ และระดับภูมิภาคที่แตกต่างกัน โดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคา จากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ของราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯกับระดับราคาขายส่งในส่วนภูมิภาค โดยใช้ข้อมูลระดับราคาขายส่งของจังหวัดนครราชสีมา ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาเท่ากับ 1 ส่วนความสัมพันธ์ของราคาข้าว 5 เปอร์เซ็นต์ ณ ตลาดกรุงเทพฯกับราคาข้าวเปลือก 5 เปอร์เซ็นต์ ณ ตลาดระดับไร่นา โดยศึกษาข้อมูลระดับราคาในตลาดระดับไร่นา ในจังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดขอนแก่น จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำพูนและจังหวัดพะเยา พบว่ามีความสัมพันธ์กันสูงในเดือนปัจจุบันและระหว่าง 1-2 เดือนข้างหน้า โดยค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาคำนวณได้ร้อยละ 0.59 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าระบบการตลาดภายในประเทศมีประสิทธิภาพในการส่งผ่านราคาจากตลาดกรุงเทพฯไปยังตลาดระดับไร่นาในส่วนภูมิภาคของประเทศอยู่ในระดับต่ำ

ภารดี ประเสริฐลาภ (2526) ได้ทำการศึกษาถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาตามฤดูกาลของข้าว ข้าวโพด อ้อย และน้ำตาลของไทย ซึ่งจะกล่าวถึงเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับข้าว ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามฤดูกาลพบว่าราคาข้าวที่ระดับฟาร์มกับราคาขายส่งกรุงเทพฯลดต่ำลงในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนเมษายนและสูงขึ้นในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายนของทุกปี การผลิต และจากการศึกษาทางด้านความสัมพันธ์ของราคาและประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาข้าวตามฤดูกาลพบว่าความสัมพันธ์ของราคาฟาร์มกับราคาขายส่งกรุงเทพฯของข้าวเป็นไปในระดับสูงคือประมาณร้อยละ 95-98 ทั้งในระยะเก็บเกี่ยวและหลังระยะเก็บเกี่ยว และมีค่าสัมประสิทธิ์ของ

การส่งผ่านราคาในระดับสูงเช่นกันคือ 0.98-1.10 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพในการถ่ายทอดราคาจากตลาดกรุงเทพฯ ไปสู่ราคาข้าวเปลือกที่ระดับฟาร์มนั้นมีประสิทธิภาพสูง

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ (2527) ได้ศึกษาบทบาทการกำหนดราคาข้าวเปลือกจากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้ราคาเฉลี่ยของข้าวในช่วงปี พ.ศ. 2523-2526 ผลการศึกษาพบว่าค่าความยืดหยุ่นของการถ่ายทอดราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกรุงเทพฯ ไปสู่จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดนครราชสีมา สำหรับราคาข้าวเปลือกชนิด 5 เปอร์เซ็นต์ จำนวนได้เท่ากับ 0.63 0.72 0.66 0.34 และ 0.25 ตามลำดับ สำหรับราคาข้าวเปลือกชนิด 10 เปอร์เซ็นต์ ณ ตลาดกลางกรุงเทพฯ จำนวนได้เท่ากับ 0.46 0.14 0.23 และ 0.70 ตามลำดับ นอกจากนี้การศึกษาค่าสัมพัทธ์ราคาขายส่ง ณ ตลาดกลางกรุงเทพฯ กับตลาดส่งออกของข้าวสาร 5 เปอร์เซ็นต์ พบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูงประมาณร้อยละ 71 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการแข่งขันทางด้านราคามีสูงในตลาดระดับส่งออก

ณรงค์ฤทธิ์ ผุสดี (2534) ได้ศึกษาถึงการดำเนินงานทางการตลาดของตลาดกลางข้าวเปลือกจังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและวิธีการดำเนินงานของตลาดกลาง ปัญหาอุปสรรคและคู่แข่งทางการตลาด รวมทั้งแนวความคิดเห็นของผู้ใช้บริการทางการตลาดกลาง ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินการตลาดกลางในการให้บริการต่าง ๆ ในการซื้อขายข้าวเปลือกต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับคู่แข่งของตลาดกลาง ได้แก่ ตลาดรับซื้อข้าวเปลือกที่ดำเนินการโดยพ่อค้าผู้รับซื้อ 4-5 ราย ซึ่งกระจายอยู่ตามแหล่งผลิตและตามเส้นทางคมนาคมสู่ตลาดกลางจึงเป็นการสกัดกั้นลูกค้าของตลาดกลาง สำหรับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการในตลาดกลางเห็นว่าตลาดกลางได้เอื้ออำนวยประโยชน์และความสะดวกให้แก่ผู้ให้บริการในด้านต่าง ๆ เช่น ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายราคาและคุณภาพที่ซื้อขายกันเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ เป็นต้น สำหรับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อตลาดกลางพบว่าเกษตรกรที่ใช้บริการเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 99.20 ให้ความเห็นว่าควรมีการจัดตั้งตลาดกลางข้าวเปลือกตามจังหวัดต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจึงชี้ให้เห็นว่าตลาดกลางได้เอื้ออำนวยประโยชน์แก่เกษตรกรอย่างแท้จริง

สุนันทา ต้นพัฒนา (2539) ได้ศึกษาถึงการวิเคราะห์การส่งผ่านราคา และการเคลื่อนไหวของราคาข้าวไทย โดยศึกษาถึงการส่งผ่านราคาข้าวจากระดับส่งออกไปสู่ราคาขายส่งกรุงเทพฯ และราคาขายส่งกรุงเทพฯ ส่งผ่านไปยังราคาข้าวเปลือกในตลาดท้องถิ่นซึ่งแยกเป็นตลาดกลางจังหวัดนครสวรรค์ และตลาดกลางจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาเป็นรายเดือนในช่วงปี พ.ศ. 2532-2538 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การส่งผ่านราคาในกรณีของระดับราคาข้าวเปลือก 5 เปอร์เซ็นต์ ณ ตลาดกลางก้านันทรังจังหวัดนครสวรรค์และตลาดกลางจังหวัดพิษณุโลก กับราคาขายส่งข้าวสาร ณ ตลาดกรุงเทพฯ จำนวนได้เท่ากับ 0.56 และ 0.85 ตามลำดับ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การส่งผ่านราคาข้าวขาว ณ ตลาดกรุงเทพฯ พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การส่งผ่านราคาของข้าวทุกชั้นมาตรฐานคำนวณได้ร้อยละ 0.60 ขึ้นไป และเมื่อพิจารณาลักษณะการเคลื่อนไหวของราคาข้าวสารในทุกชั้นมาตรฐาน พบว่าราคาข้าวในเดือนปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับราคาในเดือนที่ผ่านมาแล้วไม่เกิน 2 เดือน แสดงให้เห็นว่าข้อมูลข่าวสารทางด้านราคามีประโยชน์อย่างมากในการกำหนดราคาข้าว ดังนั้นการสร้างการแข่งขันในระบบตลาดโดยการจัดให้มีตลาดกลางให้แพร่หลายออกไปยังแหล่งต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งข้อมูลทางด้านราคาระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อมากขึ้น

มาฆะสิริ เชาวกุล (2539) ได้ศึกษาการตรวจสอบโครงสร้างตลาดด้วยค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาพบว่าค่าความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคานำไปสู่โครงสร้างตลาดข้าวของประเทศไทยคือ ค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาจากระดับส่งออกมาสู่ตลาดระดับขายส่งกรุงเทพฯ นั้นชี้ให้เห็นว่าความเข้มข้นของการแข่งขันในตลาดโลกของข้าวคุณภาพต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปลายข้าวและข้าวคุณภาพปานกลาง เช่น ข้าวสาร 15 เปอร์เซ็นต์ จะมียอดขายมากกว่าข้าวคุณภาพคืออย่างข้าวสาร 5 เปอร์เซ็นต์ และข้าวสาร 100 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้เนื่องจากการส่งผ่านราคาของปลายข้าวเอวันเลิศ ปลายข้าวเอวันพิเศษ และข้าวสาร 15 เปอร์เซ็นต์ นั้นค่อนข้างสมบูรณ์ กล่าวคือ ถ้าราคาส่งออกของข้าวคุณภาพดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ราคาขายส่งในตลาดกรุงเทพฯ ของข้าวคุณภาพเดียวกันเท่ากับร้อยละ 0.99 0.98 และ 0.96 ตามลำดับ สำหรับข้าวคุณภาพดี เช่น ข้าวสาร 5 เปอร์เซ็นต์ และข้าวสาร 100 เปอร์เซ็นต์ ส่งออกนั้นการส่งผ่านราคาเป็นไปอย่างไม่ค่อยสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวสาร 100 เปอร์เซ็นต์ ส่งออกที่ค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาเป็นเพียง 0.67 หรือร้อยละ 67 ของการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวคุณภาพนี้ในตลาดโลกเท่านั้น ซึ่งเห็นว่าผู้ส่งออกสามารถดูดซับส่วนเหลือการตลาดที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวคุณภาพในตลาดโลกได้มากกว่าข้าวคุณภาพปานกลางและคุณภาพต่ำ และเหตุผลที่ทำให้ผู้ส่งออกสามารถกระทำเช่นนั้นได้คือ ผู้ส่งออกต้องมีความมั่นใจพอสมควรว่าตนเองสามารถควบคุมราคาข้าวคุณภาพดังกล่าวในตลาดโลกได้ระดับหนึ่งมองในภาพกว้างประเทศไทยเป็นผู้นำตลาดในข้าวคุณภาพดีและประเทศไทยสามารถกำหนดทิศทางของราคาข้าวคุณภาพดีนี้ได้ในระดับหนึ่ง นั่นคือ โครงสร้างตลาดข้าวคุณภาพดีน่าจะเป็นแบบผู้ขายน้อยรายในขณะที่โครงสร้างตลาดข้าวคุณภาพปานกลางและคุณภาพต่ำนั้นจะเป็นการแข่งขัน

สำหรับค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาข้าวสารขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ ไปยังราคาข้าวเปลือกเจ้า ณ ตลาดกลางหรือโรงสี นั้นชี้ให้เห็นว่า “ หยก ” สามารถดูดซับส่วนเหลือการตลาดของข้าวเกรดต่าง ๆ ไว้ได้มากกว่าที่ผู้ส่งออกสามารถกระทำได้ทั้งนี้เป็นเพราะหยกได้ทำการส่งผ่านราคาจากราคาข้าวสารขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ มาสู่ราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางหรือโรงสีใน

อัตราที่ต่ำกว่าการส่งผ่านราคาจากระดับส่งออกไปสู่ระดับขายส่งตลาดกรุงเทพฯ โดยสามารถดูดซับส่วนเหลือการตลาดของข้าวคุณภาพดีได้มากกว่าข้าวคุณภาพที่รอง ๆ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2539ก) ได้ศึกษาโครงสร้างทางการตลาดข้าวในประเทศไทย โดยวิธีการอธิบายเชิงพรรณนาและใช้รูปภาพประกอบ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้มิบบทบาทสำคัญในตลาดข้าวเปลือก ได้แก่ พ่อค้ารวบรวมในระดับท้องถิ่น ผู้ประกอบการโรงสี และผู้ประกอบการตลาดกลาง โดยปริมาณข้าวที่ผลิตเพื่อจำหน่ายคิดเป็นร้อยละ 100 เกษตรกรจะจำหน่ายให้กับพ่อค้าผู้รวบรวมท้องถิ่นร้อยละ 50.90 ตลาดกลางข้าวเปลือกร้อยละ 23.80 โรงสีร้อยละ 19 และสถาบันเกษตรกรร้อยละ 6.30 สำหรับพ่อค้าคนกลางในตลาดข้าวสารที่สำคัญ ได้แก่ หง พ่อค้าขายส่งในกรุงเทพฯ พ่อค้าขายปลีกและผู้ส่งออก ซึ่งเมื่อโรงสีได้ทำการแปรรูปแล้วโรงสีจะจำหน่ายข้าวสารผ่านนายหน้าในกรุงเทพฯ ร้อยละ 65.60 ผู้ค้าส่งร้อยละ 20.70 ผู้ส่งออก ร้อยละ 13.70 จากนั้นนายหน้าจะจำหน่ายไปยังพ่อค้าขายส่งร้อยละ 40.60 และพ่อค้าส่งออก ร้อยละ 25 ส่วนผู้ค้าส่งรวบรวมจะส่งไปจำหน่ายให้กับพ่อค้าขายปลีกร้อยละ 58.90 และผู้บริโภครายในประเทศร้อยละ 2.40 สำหรับผู้ส่งออกจะทำการส่งออกแก่ต่างประเทศทั้งหมดในอัตรา ร้อยละ 38.70 และในส่วนของผู้ค้าปลีกรายนั้นจะจำหน่ายข้าวทั้งหมดให้กับผู้บริโภคภายในประเทศ ในอัตราร้อยละ 58.90 การศึกษาการกำหนดราคาข้าวเปลือกของโรงสีและราคาเสนอซื้อที่ตลาดกลาง พบว่าผู้ประกอบการโรงสีจะใช้ข้อมูลต้นทุนในการสีข้าวต่อตันข้าวเปลือกอัตรา การเปลี่ยนข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสารและข้อมูลราคาข้าวสารชนิดต่าง ๆ นำมาใช้เป็นหลักในการรับซื้อข้าวเปลือก เมื่อนำเอาราคาข้าวแต่ละชนิดมาคูณกับปริมาณและรวมกับมูลค่าผลพลอยได้ จะเป็นรายได้ของข้าวสารต่อตันข้าวเปลือกด้วย ต้นทุนในการแปรรูปและค่าตอบแทนในการประกอบการจะได้เป็นราคาข้าวสารที่โรงสี สำหรับราคาข้าวเปลือกที่ตลาดกลางนั้นผู้ประกอบการจะอาศัยข้อมูลจากราคาโรงสีรับซื้อแล้วหักด้วยค่าขนส่งและค่าตลาดอื่น ๆ จะได้ราคาที่โรงสีเสนอซื้อที่ตลาดกลาง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2539ข) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของระดับราคา โดยใช้ข้อมูลราคาข้าว ณ ตลาดระดับต่าง ๆ เป็นข้อมูลรายเดือนตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2527 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2537 สำหรับข้าวเกรดต่าง ๆ ใน 3 ระดับตลาดคือ ระดับตลาดส่งออก ระดับตลาดกรุงเทพฯ และระดับตลาดกลางหรือโรงสี ซึ่งพบว่าค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาในกรณีของการส่งผ่านราคาจากตลาดส่งออกไปสู่ราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ สำหรับปลายข้าวเท่ากับร้อยละ 0.98 สำหรับข้าวขาว 15 เปอร์เซนต์ คำนวณได้ร้อยละ 0.96 ในกรณีการส่งผ่านราคาจากตลาด กรุงเทพฯ ไปสู่ราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางคำนวณได้เท่ากับ 0.61 สำหรับข้าวเปลือกเจ้าชนิดที่ 3 ในขณะที่ราคาข้าวเปลือกเจ้าชนิดที่ 2 และ 1 มีค่าเท่ากับ 0.57 และ 0.49 ตามลำดับ ซึ่งสรุปได้ว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ราคาข้าวในประเทศถูกกำหนดโดยราคาในตลาดโลก โดยเฉพาะข้าวคุณภาพต่ำและคุณภาพปานกลางมีการแข่งขันสูงกว่าข้าวคุณภาพดี

ศราฤทธิ ลิขิตกุล (2540) ได้ศึกษาพฤติกรรมราคาและการพยากรณ์ราคาสินค้าเกษตรที่สำคัญกรณีข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ข้าวโพดและกุ้งกุลาดำ ซึ่งในกรณีข้าวนั้นได้แยกพิจารณาความสัมพันธ์ของราคาข้าว 3 ระดับ คือ ราคาที่เกษตรกรได้รับ ราคาขายส่งที่ตลาดกรุงเทพฯและราคาส่งออก ผลการศึกษาความสัมพันธ์ในกรณีของราคาข้าวสาร 5 เปอร์เซ็นต์ ขายส่งตลาดกรุงเทพฯกับราคาข้าวเปลือก 5 เปอร์เซ็นต์ ที่เกษตรกรได้รับมีค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาคำนวณได้เท่ากับ 0.45 ส่วนความสัมพันธ์ของราคาข้าวสาร 5 เปอร์เซ็นต์ ขายส่งตลาดกรุงเทพฯกับราคาข้าวสาร 5 เปอร์เซ็นต์ ส่งออก พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาคำนวณได้เท่ากับ 0.90 พบว่าค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาจากราคาส่งออกไปยังราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯมีค่าสูงกว่าการส่งผ่านราคาจากราคาขายส่งกรุงเทพฯไปยังราคาที่เกษตรกรได้รับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการแข่งขันของการตลาดข้าวระหว่างตลาดส่งออกกับตลาดขายส่งกรุงเทพฯซึ่งมีลักษณะการแข่งขันมากกว่าการตลาดข้าวระหว่างตลาดขายส่งกรุงเทพฯกับตลาดที่เกษตรกรได้รับ

สมมติฐานการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ตั้งสมมติฐานได้ดังนี้คือ

1. ตลาดกลางทำข้าวก้านั้นทรงมีประสิทธิภาพในการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกไปสู่ตลาดระดับไร่นาในจังหวัดกำแพงเพชร
2. ตลาดกลางทำข้าวก้านั้นทรงมีประสิทธิภาพในการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกไปสู่ตลาดระดับไร่นาในจังหวัดนครสวรรค์

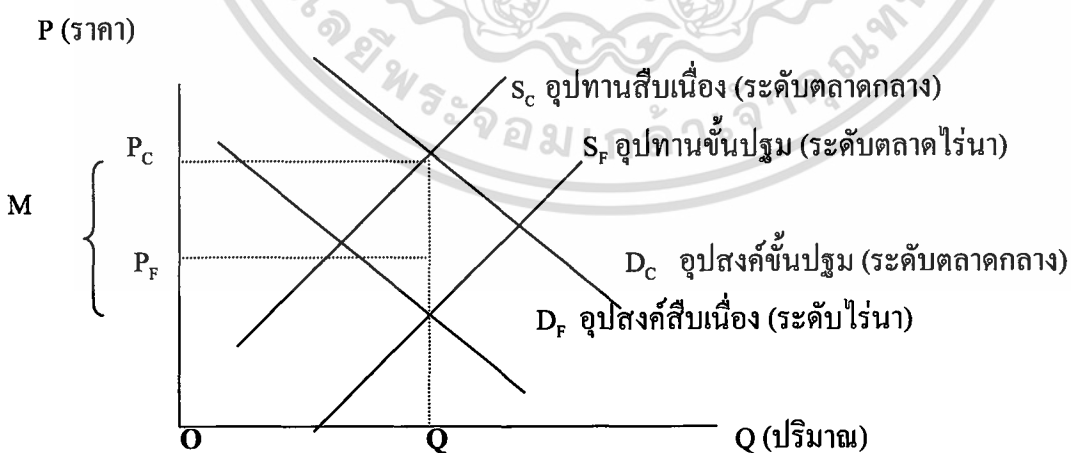
แนวคิดทางทฤษฎี

ในการศึกษาการดำเนินงานและประสิทธิภาพในการส่งผ่านราคาของตลาดกลางทำข้าวก้านั้นทรงในครั้งนี้อาศัยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีการกำหนดราคาระหว่างระดับตลาด (ไพฑูรย์, 2541)

ทฤษฎีการกำหนดราคาาระหว่างระดับตลาด

การกำหนดราคาสินค้าระหว่างตลาดหรือระหว่างพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลิตและแหล่งบริโภค นั้น เกิดจากพื้นฐานที่ว่า ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลิตนั้นราคาสินค้าจะถูกกำหนดมาจากภาวะอุปสงค์ที่สืบเนื่องมาจากความต้องการของผู้บริโภคกับภาวะอุปทานที่ตลาดระดับไร่นา โดยอุปสงค์ดังกล่าวได้สะท้อนความต้องการบริโภคสินค้าไปถึงผู้ผลิตสินค้าโดยผ่านระบบการซื้อขายในตลาดระดับต่าง ๆ ซึ่งในตลาดที่มีการแข่งขันราคาสินค้ามีความแตกต่างกันตามท้องที่หรือตามระดับตลาด ส่วนใหญ่จะเกิดจากค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าระหว่างตลาดเป็นสำคัญ กล่าวคือ เมื่อราคาที่แตกต่างกันระหว่างตลาดมากกว่าค่าขนส่งสินค้าผู้ผลิตจะนำผลผลิตไปจำหน่ายในตลาดที่ราคาสูง การเคลื่อนย้ายสินค้าระหว่างตลาดจะดำเนินไปจนกระทั่งไม่มีผลกำไรจากการโยกย้ายสินค้า หรือความแตกต่างของราคาสินค้าระหว่างระดับตลาดมีค่าน้อยกว่าค่าขนส่งสินค้านั้น คือ ค่าขนส่งสินค้าเป็นตัวแปรที่สำคัญสำหรับการกำหนดราคาสินค้าให้แตกต่างกันตามระดับตลาดหรือท้องที่สามารถอธิบายได้โดยรูปภาพดังนี้

ความสัมพันธ์ของระดับราคาาระหว่างตลาดกลางภูมิภาคกับตลาดระดับไร่นา ในที่นี้กำหนดให้ตลาดกลางข้าวเปลือกประกอบด้วยเส้นอุปสงค์ขั้นปฐม (D_C) ซึ่งเป็นอุปสงค์ที่สืบเนื่องมาจากอุปสงค์ในระดับผู้บริโภค และเส้นอุปทานต่อเนื่อง (S_C) ซึ่งเป็นอุปทานขั้นปฐมในระดับตลาดไร่นา จุดตัดกันของเส้นอุปสงค์ (D_C) และเส้นอุปทาน (S_C) ก่อให้เกิดราคาดุลยภาพ ณ ตลาดกลาง เท่ากับ OP_C (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของระดับราคาาระหว่างระดับตลาด

ที่มา: (ไพฑูรย์, 2541: 67)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำหนดให้ส่วนเหลือในตลาดมีค่าเท่ากับ M ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนการตลาดได้แก่ ค่าขนส่งสินค้าขึ้นลงและค่าขนส่ง รวมกับกำไรของผู้ประกอบการในตลาดแข่งขันผู้ประกอบการจะคิดกำไรอยู่ในระดับปกติ ทั้งนี้ค่าขนส่งเป็นต้นทุนการตลาดที่สำคัญ ดังนั้นส่วนเหลือในตลาดในที่นี้จึงมีเฉพาะค่าขนส่งเท่านั้น (Konjing และ Issariyanukula, 1985)

เมื่อมีปริมาณสินค้าเข้าสู่ตลาดกลางเท่ากับ OQ ก็จะก่อให้เกิดราคาในตลาดระดับไร่นาเท่ากับ OP_f ดังนั้นความแตกต่างของระดับราคาระหว่างตลาดทั้งสองระดับจึงเท่ากับ M ในกรณีที่ส่วนเหลือในตลาดไม่เปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงในราคา P_c จึงมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในราคา P_f กล่าวคือ ในตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์เมื่อราคาในตลาดกลางเพิ่มขึ้นก็จะทำราคาในตลาดระดับไร่นาเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าราคาในตลาดกลางลดลงก็จะทำให้ราคาในตลาดระดับไร่นาลดลงด้วยกันเช่นกัน โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงของราคาในตลาดสองระดับจะมากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของเส้นอุปสงค์และเส้นอุปทานในตลาดแต่ละระดับ รวมทั้งขึ้นอยู่กับลักษณะและประเภทของส่วนเหลือการตลาดระหว่างตลาดกลางกับตลาดไร่นาอีกด้วย

แบบจำลองทางสถิติการส่งผ่านราคาข้าว

แบบจำลองสมการถดถอยอย่างง่าย (simple regression model) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางท่าข้าวกำนันทรงกับระดับราคาข้าวเปลือกระดับตลาดไร่นาในจังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดนครสวรรค์ ได้ดังนี้

$$PK_t = f(PT_t, U_t) \quad (1)$$

$$PN_t = f(PT_t, U_t) \quad (2)$$

กำหนดให้ PK_t คือ ราคาข้าวเปลือกที่ตลาดระดับไร่นาจังหวัดกำแพงเพชรเดือนที่ t
 PN_t คือ ราคาข้าวเปลือกที่ตลาดระดับไร่นาจังหวัดนครสวรรค์เดือนที่ t
 PT_t คือ ราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางท่าข้าวกำนันทรงเดือนที่ t
 U_t คือ ค่าความคลาดเคลื่อนของสมการเดือนที่ t
 t คือ เวลาเป็นรายเดือนตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2540-ธันวาคม พ.ศ. 2543

แบบจำลองนี้แสดงถึงราคาข้าวเปลือกที่ตลาดระดับไร่นาจังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดนครสวรรค์ขึ้นอยู่กับราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางท่าข้าวกำนันทรง โดยให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากความสัมพันธ์ของราคาในแบบจำลองข้างต้นสามารถนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคา (elasticity of price transmission) ระหว่างตลาดดังนี้

$$\text{จากสมการ (1)} \quad \frac{\partial PK_t}{\partial PT_t} \cdot \frac{\overline{PT_t}}{\overline{PK_t}} = n_1$$

$$\text{จากสมการ (2)} \quad \frac{\partial PN_t}{\partial PT_t} \cdot \frac{\overline{PT_t}}{\overline{PN_t}} = n_2$$

โดยที่ n_1, n_2 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาข้าวเปลือก
 PT_t, PK_t, PN_t คือ ค่าเฉลี่ยที่เป็นตัวแปรตามและตัวแปรอิสระในสมการ
 $\partial PT_t, \partial PK_t, \partial PN_t$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของในสมการ

ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกระหว่างตลาดดังกล่าว ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาจะมีค่าน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับโครงสร้างและการแข่งขันตลาด ถ้าหากตลาดมีการแข่งขันโดยสมบูรณ์ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกย่อมจะเป็นไปโดยสมบูรณ์คือ เท่ากับ 1 ซึ่งหมายความว่าถ้าราคาข้าวเปลือกในระดับหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ด้วย แต่ถ้าค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกมีค่ามากกว่า 1 แสดงให้เห็นว่าราคาในระดับนั้นมีประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกที่สูง ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกต่ำ และถ้าค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคามีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่าราคาข้าวเปลือกในตลาดระดับนั้นไม่เกี่ยวข้องกันหรือไม่สัมพันธ์กันซึ่งแสดงว่าระบบการตลาดขาดประสิทธิภาพในการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง

บทที่ 3

ระบบตลาดและราคาข้าวของไทย

ระบบตลาดข้าวของประเทศไทย

สินค้าข้าวมีผลผลิตค่อนข้างเป็นฤดูกาล โดยทั่วไปแล้วฤดูนาปีจะเก็บเกี่ยวอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายนจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะนิเวศน์วิทยาของแต่ละภูมิภาค ดังจะเห็นได้ว่าช่วงเก็บเกี่ยวข้าวนาปีในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเก็บเกี่ยวได้เร็วกว่าข้าวในภาคกลาง สำหรับการเก็บเกี่ยวข้าวในฤดูนาปรังจะเริ่มจากเดือนมิถุนายนจนถึงเดือนสิงหาคม โดยเฉพาะพื้นที่ชลประทานในภาคกลาง หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วปริมาณอุปทานข้าวเปลือกจะถูกนำออกจำหน่ายในตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค ก่อนที่จะถูกส่งผ่านไปยังโรงสีเพื่อแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารและส่งจำหน่ายให้ผู้บริโภคภายในประเทศหรือส่งให้กับพ่อค้าผู้ส่งออกต่อไป ดังนั้นรูปแบบของสินค้าข้าวในระบบการตลาดประกอบด้วยข้าวเปลือกและข้าวสาร ซึ่งกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในตลาดข้าวเปลือก ได้แก่ พ่อค้าผู้รวบรวมในระดับท้องถิ่น ผู้ประกอบการโรงสีและผู้ประกอบการตลาดกลางในภูมิภาคต่าง ๆ สำหรับพ่อค้าคนกลางที่สำคัญในตลาดข้าวสาร ได้แก่ หงษ์ พ่อค้าชายส่งในกรุงเทพฯ พ่อค้าชายปลีก และผู้ส่งออก

วิธีการตลาดข้าวไทย

จากการศึกษาของหน่วยวิจัยธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2539 โดยวิธีการสอบถามผู้ประกอบการตลาดกลาง โรงสี ผู้ส่งออกและผู้ค้าส่งข้าว พบว่าการซื้อขายข้าวเปลือกของเกษตรกรผ่านพ่อค้าคนกลางในตลาดระดับต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปริมาณข้าวที่ผลิตเพื่อจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 100 เกษตรกรจะจำหน่ายผลผลิตข้าวของตนให้กับพ่อค้าผู้รวบรวมท้องถิ่นมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.90 รองลงมาคือ ตลาดกลางข้าวเปลือกคิดเป็นร้อยละ 23.80 โรงสีร้อยละ 19 และสถาบันเกษตรกรร้อยละ 6.30 หลังจากนั้นพ่อค้าผู้รวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกรจะส่งให้กับโรงสีประมาณร้อยละ 30.50 ที่เหลือประมาณร้อยละ 20.40 ส่งไปขายในตลาดกลางข้าวเปลือก สถาบันเกษตรกรจะรวบรวมผลผลิตข้าวจากเกษตรกรแล้วส่งต่อไปยังโรงสีทั้งหมดร้อยละ 6.30

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลังจากที่โรงสีทำการแปรรูปข้าวเปลือกทั้งหมดให้เป็นข้าวสารแล้ว โรงสีจะจำหน่ายข้าวสารผ่านนายหน้าในกรุงเทพฯ สูงถึงร้อยละ 65.60 รองลงมาได้แก่ผู้ค้าส่งร้อยละ 20.70 และผู้ส่งออกประมาณร้อยละ 13.70 นายหน้าหรือหยงจะทำหน้าที่ในการรวบรวมข้าวสารจากโรงสีแล้วทำการจำหน่ายไปยังพ่อค้าขายส่งประมาณร้อยละ 40.60 และพ่อค้าส่งออกร้อยละ 25 นอกจากนี้พ่อค้าผู้ส่งออกและพ่อค้าขายส่งยังมีการติดต่อซื้อข้าวสารจากโรงสีโดยตรงอีกด้วยในอัตราร้อยละ 13.70 และ 20.70 ตามลำดับ เมื่อผู้ค้าส่งรวบรวมข้าวสารจากโรงสีและนายหน้าข้าวแล้วจะทำการส่งจำหน่ายให้กับพ่อค้าขายปลีกในอัตราร้อยละ 58.90 และจะจำหน่ายให้กับผู้บริโภคภายในประเทศในอัตราร้อยละ 2.40 ส่วนผู้ส่งออกข้าวจะทำการส่งออกแก่ต่างประเทศทั้งหมดในอัตราร้อยละ 38.70 และในส่วนของผู้ค้าปลีกจะจำหน่ายข้าวทั้งหมดให้กับผู้บริโภคภายในประเทศอัตราร้อยละ 58.90 (ภาพที่ 2)

ระดับของตลาดข้าว

ตลาดข้าว หมายถึง สถานที่ที่ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถติดต่อตกลงทำการซื้อขายข้าว (หน่วยวิจัยธุรกิจเกษตร, 2539) ภายใต้ความหมายนี้ประกอบกับลักษณะของระบบการตลาดข้าว ทำให้สามารถแบ่งตลาดข้าวออกได้เป็น 3 ระดับ คือ

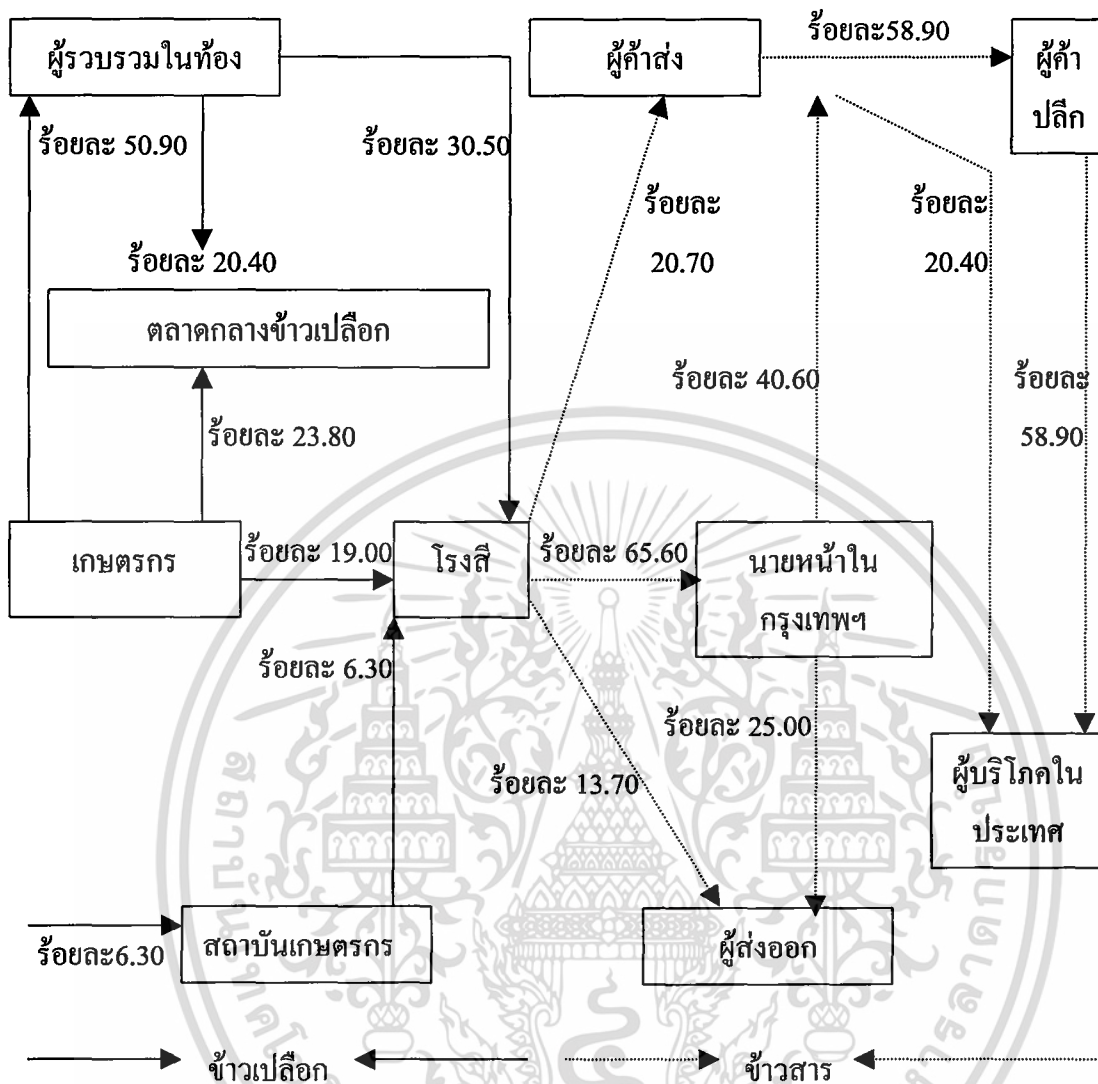
1. อยู่ในท้องถิ่นซึ่งเป็นแหล่งผลิตสินค้า สามารถพิจารณาแบ่งได้เป็น 2 ระดับคือ

1.1 ตลาดท้องถิ่น เป็นตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนข้าวที่เกิดขึ้นเป็นลำดับแรก โดยมีหน้าที่สำคัญในการรวบรวมข้าวเปลือกจากมือเกษตรกรผู้ผลิตที่อยู่กระจัดกระจายทั่วไปในแหล่งผลิตต่าง ๆ เพื่อให้ได้จำนวนสินค้าในปริมาณที่มากพอหรือเหมาะสมจะทำการซื้อขาย และจัดทำบริการการตลาดอย่างอื่นตามความเหมาะสมและจำเป็นเพื่อขายข้าวให้กับผู้ซื้อในตลาดระดับอื่น ๆ สำหรับตลาดระดับนี้มีลักษณะที่พอสังเขปได้ดังนี้คือ

1.1.1 เป็นตลาดที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในแหล่งผลิตหรือใกล้เคียงกับแหล่งผลิต เช่น ตามหมู่บ้าน หรือตำบลหรืออำเภอต่าง ๆ ในชนบททั่วไป

1.1.2 เป็นตลาดที่มีการคมนาคมไม่สะดวกนักห่างไกลชุมชน และเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง ด้วยข้อจำกัดนี้เองที่ทำให้ตลาดระดับนี้มีความสำคัญและจำเป็นมากในปัจจุบัน เพราะแหล่งผลิตสินค้าเกษตรต่าง ๆ โดยเฉพาะพืชไร่ที่สำคัญหลายชนิดได้ขยายตัวออกไปในท้องที่ซึ่งอยู่ห่างไกลตามป่าเขาและท้องที่กันดารอย่างรวดเร็ว ดังนั้นในชุมชนที่ขยายตัวออกไปใหม่นี้จึงจำเป็นต้องมีหน้าที่การตลาดหรือมีตลาดในระดับท้องถิ่นเกิดขึ้น เพื่อรวบรวมสินค้าจากเกษตรกรที่กระจัดกระจายอยู่ในแหล่งผลิตที่ขยายตัวออกไปใหม่นี้เข้าด้วยกันเสียก่อนเป็นขั้นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2 ช่องทางการตลาดของข้าวเปลือกและข้าวสาร

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2539ก: 45)

1.1.3 เป็นตลาดที่ให้บริการหรือทำหน้าที่ตลาดไม่มากนัก ทั้งนี้อาจทำหน้าที่เพียงรวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกรแล้วนำมาจัดชั้นคุณภาพและขาย โดยมีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจในปีหนึ่งเฉพาะช่วงที่มีผลผลิตออกสู่ตลาด

1.2 ตลาดกลางท้องถิ่น เป็นตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนข้าวที่ทำหน้าที่ในการรวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกรรายต่าง ๆ ตลอดจนพ่อค้าในตลาดท้องถิ่นและพ่อค้าในตลาดระดับเดียวกันอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อนำมาให้บริการการตลาดเพิ่มเติม เช่น การเก็บรักษา การปรับปรุง คุณภาพข้าวหรือแปรรูปข้าว เป็นต้น เพื่อขายให้กับตลาดในระดับต่อไป ตลาดระดับนี้มีลักษณะที่สังเกตได้คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2.1 เป็นตลาดที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในแหล่งผลิตที่สำคัญ ๆ หรือในท้องที่ที่เป็นศูนย์กลางหรือมีข้อได้เปรียบทางคมนาคม เช่น ที่อำเภอพยุหะคีรี (ตลาดกลางข้าวเปลือกในท้องถิ่น) อำเภอปากช่อง (ตลาดกลางข้าวโพดในท้องถิ่น) อำเภอสุวรรณโคตร (ตลาดกลางถั่วเหลืองในท้องถิ่น) และอำเภอหรือจังหวัดที่สำคัญอื่น ๆ เป็นต้น

1.2.2 เป็นตลาดที่มีการคมนาคมสะดวกสบายและมีค่าใช้จ่ายในการขนส่งต่ำ ทั้งนี้เพราะตั้งอยู่ในทำเลที่ได้เปรียบในการขนส่ง เช่น อาจมีเส้นทางในการขนส่งให้เลือกใช้ได้หลายทาง หรือมีเส้นทางขนส่งที่ดี เป็นต้น ด้วยความสะดวกในการขนส่งนี้เองทำให้การทำธุรกิจในตลาดระดับนี้ได้รับข่าวสารและข้อความรู้ต่าง ๆ ทางการตลาดอย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งเป็นผลให้ตลาดระดับนี้ได้มีบทบาทและความสำคัญมากขึ้น ในปัจจุบันมีอำนาจต่อรองทางการค้ากับตลาดอื่น ๆ สูงและในบางครั้งอาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นได้ เช่น สถานการณ์ที่เกิดจากการกักตุนข้าวของพ่อค้าโรงสีในท้องถิ่น และพ่อค้ารวบรวมข้าวโพดในท้องถิ่นเพื่อกดดันผู้ส่งออกที่มีสัญญาหรือภาระการส่งออก เป็นต้น

1.2.3 เป็นตลาดที่ทำหน้าที่การตลาดและการดำเนินธุรกิจที่ซับซ้อนมากขึ้นคือ นอกจากจะทำหน้าที่ในการรวบรวมสินค้าจากเกษตรกรแล้วพ่อค้าในตลาดเดียวกันแล้วยังอาจทำหน้าที่เกี่ยวกับการเก็บรักษาและแปรรูปสินค้าด้วย เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายในการซื้อขายและขนส่งหรือเพื่อให้ได้สินค้าที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้นในตลาดระดับนี้ผู้ประกอบการจึงต้องมีอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ มากกว่าและขนาดธุรกิจใหญ่กว่าตลาดในระดับท้องถิ่น

2. ตลาดกลางปลายทาง เป็นตลาดซื้อขายข้าวระดับสุดท้ายที่ทำหน้าที่ในการรวบรวมสินค้าแล้วจัดสรรหรือกระจายสินค้าเพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภคต่อไป หน้าที่สำคัญของตลาดระดับนี้คือ สร้างให้เกิดความสมดุลระหว่างการผลิตและการบริโภค ทั้งนี้โดยทำหน้าที่ทางการตลาดในลักษณะต่าง ๆ เช่น การเก็บรักษาและการแปรรูป เป็นต้น เพื่อให้สินค้าที่จัดสรรไปสู่ผู้บริโภคมีจำนวนและรูปร่างตรงกับความต้องการ กรุงเทพฯเป็นตลาดปลายทางสำหรับข้าวและสินค้าเกษตรทุกชนิด การประกอบธุรกิจในตลาดระดับนี้มีลักษณะในการปฏิบัติธุรกิจที่ยุ่งยากและซับซ้อนมากกว่าในตลาดระดับอื่น ทั้งนี้มีปริมาณธุรกิจในตลาดระดับนี้เป็นจำนวนมาก ดังนั้น การพิจารณากำหนดราคาสินค้าเกษตรหลายชนิดจึงมักถูกกำหนดขึ้นในตลาดกลางปลายทางนี้เอง อย่างไรก็ตามราคาที่กำหนดขึ้นนี้ก็เป็ผลสะท้อนมาจากความต้องการของผู้บริโภคและอุปทานของข้าวเป็นสำคัญ

3. ตลาดขายปลีก เป็นตลาดที่ขายแลกเปลี่ยนข้าวระดับสุดท้ายในระบบการตลาด ทั้งนี้โดยทำหน้าที่การตลาดที่สำคัญคือ การจัดสรรข้าวไปสู่มือผู้บริโภคคนสุดท้าย นอกจากนี้อาจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำหน้าที่ในการบรรจุหีบห่อและจัดชั้นคุณภาพสินค้าอีกด้วย ตลาดข้าวหรือสินค้าเกษตรระดับนี้ได้แก่ ร้านค้าและตลาดซื้อขายสินค้าในชุมชนผู้บริโภคต่าง ๆ สำหรับระบบการตลาดสินค้าเกษตรโดยปกติแล้วจะไม่ให้ความสำคัญหรือกล่าวถึงระดับขายปลีกนัก ทั้งนี้เพราะสินค้าเกษตรหลายชนิดผลิตขึ้นเพื่อส่งออกและเพื่อป้อนโรงงานอุตสาหกรรมเป็นสำคัญนอกจากนี้สินค้าที่ได้ผ่านอุตสาหกรรมแปรรูปแล้วหลายชนิดไม่ปรากฏลักษณะของสินค้าเกษตรให้เห็นเลยในตลาดขายปลีก เช่น อาหารสำเร็จรูปและอาหารกระป๋องประเภทต่าง ๆ ดังนั้นในระบบตลาดสินค้าเกษตรจึงดูเหมือนว่าการตลาดสินค้าได้มาถึงสิ้นสุดลงที่ระดับตลาดกลางปลายทางเท่านั้น

บทบาทพ่อค้าคนกลางในการซื้อขายข้าว

พ่อค้าข้าวเปลือก

พ่อค้าคนกลางประเภทนี้จะออกไปรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรซึ่งอยู่กระจัดกระจายตามแหล่งผลิตในท้องที่ต่าง ๆ เพื่อทำการส่งมอบให้โรงสีซึ่งอาจจะแบ่งพ่อค้าคนกลางประเภทนี้ออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. พ่อค้าข้าวเปลือกในหมู่บ้าน พ่อค้าข้าวเปลือกประเภทนี้อาจจะเป็นพ่อค้ารายย่อยในหมู่บ้านที่พอมีเงินทุนหรือเกษตรกรฐานะดี และอาศัยรถบรรทุกของตนเองออกมารับซื้อข้าวเปลือกในหมู่บ้านหรือท้องที่ใกล้เคียง (ในลักษณะพ่อค้าเร่) เพื่อนำต่อไปขายให้โรงสีโดยตรง (ส่วนมากเป็นโรงสีขนาดกลางที่สีข้าวสนองความต้องการในท้องถิ่น) หรือนำไปขายที่ตลาดกลางข้าวเปลือก รายได้หลักหรือผลประโยชน์หลักของพ่อค้าหลักประเภทนี้คือ กำไรที่ได้จากค่าขนส่งซึ่งเป็นผลตอบแทนของกองทุนในรถบรรทุก นอกจากนี้พ่อค้าประเภทนี้บางรายจะมียุ้งฉางของตนเองและกักเก็บข้าวเปลือกที่รับซื้อมาเพื่อเก็งกำไรด้วย

2. พ่อค้าข้าวเปลือกที่มาจากภายนอกหมู่บ้าน อาจจะเป็นพ่อค้ารับซื้อพืชผลทางการเกษตรที่มีกิจการตั้งอยู่ในตำบลหรืออำเภอที่ใกล้เคียงในจังหวัดที่อยู่ใกล้ชิดกันหรือมาจากจังหวัดไกล ๆ พ่อค้าข้าวเปลือกประเภทนี้มักตระเวนไปรับซื้อข้าวเปลือกในพื้นที่กว้างขวางกว่าพ่อค้าประเภทแรกและขายข้าวเปลือกให้โรงสีหลังจากที่ส่งตัวอย่างข้าวให้โรงสีและตกลงราคากันและคุณภาพกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว หรืออาจนำข้าวเปลือกไปขายที่ตลาดกลางข้าวเปลือก ซึ่งพ่อค้าจะสามารถขายให้กับโรงสีได้ตามราคาที่พอใจทั้งสองฝ่ายเนื่องจากมีโรงสีจากที่ต่าง ๆ ส่งตัวแทนมารับซื้อข้าวเปลือกเป็นจำนวนมาก พ่อค้าบางรายจะมียุ้งฉางหรือโกดังที่เก็บข้าวเปลือกที่ซื้อมาก่อนที่จะนำไปขายต่อให้โรงสีหรือขายไปในตลาดกลางข้าวเปลือก บางครั้งจึงมีคำเฉพาะเรียกพ่อค้าข้าวเปลือกประเภทนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ว่า “ชาวขู่” ดังนั้นนอกจากรายได้ที่เกิดจากการซื้อขายข้าวเปลือกในรูปแบบของค่าบริการขนส่งเช่นเดียวกันพ่อค้าข้าวเปลือกในหมู่บ้านแล้ว พ่อค้าประเภทนี้อาจมีรายได้จากการเก็งกำไรในการเก็บกักข้าวเปลือกด้วย โดยทั่วไปแล้วจะพบว่าพ่อค้าข้าวเปลือกที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเข้ามาทำหน้าที่เป็นคนกลางในการซื้อขายข้าวเปลือกในลักษณะชั่วคราวในช่วงการเก็บเกี่ยวที่ผลิตผลออกสู่ตลาด ส่วนระยะเวลาออกจากรุ่นนั้นก็จะเป็นประกอบกิจกรรมและอาชีพหลักของตนเองและบทบาทสำคัญของพ่อค้าคนกลางในตลาดการซื้อขายข้าวเปลือกระดับนี้คือ การใช้บริการทางด้านการขนส่งข้าวเปลือกไร่นาไปโรงสี

3. นายหน้าจัดหาซื้อข้าวเปลือกในหมู่บ้าน เนื่องจากพ่อค้าข้าวเปลือกนั้นเป็นคนต่างถิ่น พ่อค้าเหล่านี้จึงมักอาศัยบุคคลในท้องถิ่นซึ่งเป็นที่รู้จักและไว้ใจกันดีในหมู่บ้านแถบนั้นทำหน้าที่เป็นนายหน้าในการติดต่อซื้อขายข้าวเปลือกจากชาวนาที่เก็บไว้ในยุ้งฉาง ผู้เป็นนายหน้าจะออกตระเวนติดต่อชาวนาของข้าวเปลือกตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในบริเวณใกล้เคียงกันโดยใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะเพื่อนำตัวอย่างจากข้าวเปลือกจากชาวนาหลาย ๆ รายไปให้พ่อค้าข้าวเปลือกพิจารณา จากนั้นจะทำหน้าที่เป็นผู้ติดต่อให้พ่อค้าข้าวเปลือกและชาวนาขณะเดินทางออกไปรวบรวมซื้อข้าวเปลือกในแต่ละครั้ง เพื่อสามารถซื้อข้าวเปลือกได้ครบตามปริมาณชนิด และคุณภาพที่ต้องการภายในเวลาที่ทันกับการนำไปให้โรงสีตามนัดหมาย

โรงสี

โรงสีทำหน้าที่แปรรูปสีข้าวเปลือกเป็นข้าวสารเพื่อขายไปยังตลาดผู้บริโภคกลุ่มต่าง ๆ รายได้ส่วนหนึ่งของโรงสีจึงมาจากค่าบริการในการสีข้าวในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งผลพลอยได้จากการสีข้าว เช่น รำข้าว แต่เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าผู้ประกอบการโรงสีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในหลาย ๆ ด้านของกระบวนการตลาดนอกเหนือไปจากบทบาทหน้าที่การแปรรูปสินค้า เช่น การเป็นผู้ซื้อผู้ขาย ผู้กักเก็บสินค้า และบทบาททางด้านการขนส่งสินค้า ซึ่งสามารถแบ่งโรงสีออกเป็น 3 ประเภทคือ โรงสีขนาดเล็ก โรงสีขนาดกลาง และโรงสีขนาดใหญ่ตามขนาดกำลังผลิตดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และสามารถพิจารณาบทบาทของโรงสีแต่ละขนาดได้ดังนี้

1. โรงสีขนาดเล็ก เป็นโรงสีที่ใช้ทุนในการสร้างไม่มากจึงพบว่าเจ้าของโรงสีขนาดเล็กตามหมู่บ้านอาจเป็นพ่อค้าเจ้าของร้านขายของชำในหมู่บ้าน หรืออาจเป็นชาวนาที่ฐานะดีที่ทำนาของตนเองด้วย (อัมมาร์และวิโรจน์, 2533) การซื้อขายข้าวเปลือกของเจ้าของโรงสีนั้นบางรายจะนำมาเก็บไว้ในยุ้งฉางของตน เพื่อรอจังหวะขายในช่วงที่ราคาข้าวเปลือกสูง การซื้อขายข้าวเปลือกส่วนที่เก็บกักไว้อาจขายให้กับโรงสีขนาดใหญ่กว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง

2. โรงเรียนขนาดกลาง การซื้อขายข้าวเปลือกขนาดกลางนี้อาจซื้อตรงจากชาวนาหรืออาจซื้อจากพ่อค้าข้าวเปลือกที่เป็นผู้รวบรวมซื้อข้าวจากชาวนามาขายต่ออีกทอด รายได้ของโรงเรียนขนาดกลางส่วนหนึ่งมาจากส่วนต่าง ๆ ของราคาข้าวเปลือกและราคาข้าวสาร รายได้จากการขายรำข้าวและปลายข้าวให้กับอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้รายได้ที่สำคัญอันหนึ่งของโรงเรียนมาจากการเก็บกำไรจากการเก็บกักข้าวเปลือก โดยซื้อข้าวเปลือกมาเก็บในยุ้งฉางหรือโกดังเพื่อนำมาตีเป็นข้าวสารขายในช่วงที่ราคาสูงขึ้น โดยปกติโรงเรียนขนาดกลางจะมีโกดังเป็นสัดส่วนสำหรับการเก็บข้าวเปลือกที่จะทยอยนำมาตีออกสู่ตลาดต่างจากโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งตีข้าวที่ชาวนาบริโภค

3. โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนประเภทนี้มีบทบาทในการขนส่งข้าวสารไปยังพ่อค้าส่งออกข้าวสารและผู้ส่งออก การซื้อขายข้าวสารระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับพ่อค้าขายส่งและพ่อค้าส่งออกนั้นอาจเป็นการซื้อขายเงินสดคือ หงจะเก็บเงินจากผู้ซื้อมาให้โรงเรียนทันทีเมื่อนำข้าวไปยังโกดังของผู้ซื้อ หรือโรงเรียนอาจขายโดยให้เครดิตแก่ผู้ซื้อตามข้อตกลงที่ทำผ่านหง โดยหงจะเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องการชำระหนี้ โรงเรียนใหญ่มักจะมีโกดังหรืออาคารคลังสินค้าขนาดใหญ่ เพราะโรงเรียนใหญ่มักต้องกักเก็บรักษาข้าวเปลือก เพื่อให้มีข้าวเปลือกป้อนโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและยังต้องเก็บข้าวสารที่ตีได้ก่อนที่จะขายออกสู่ตลาดต่อไป นอกจากนี้โรงเรียนใหญ่จะต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับธนาคารพาณิชย์เพราะโรงเรียนประเภทนี้ต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนสูงมาก

นายหน้า (หง) ในตลาดข้าวสาร

เมื่อข้าวเปลือกได้ผ่านกระบวนการแปรรูปที่โรงสีมาเป็นข้าวสาร ข้าวสารส่วนใหญ่จะผ่านเข้ามายังกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นศูนย์กลางค้าข้าวของประเทศ กระบวนการค้าข้าวในระดับนี้จะต้องมีนายหน้าหรือหงเป็นคนกลางในการซื้อขายข้าวระหว่างโรงสีกับผู้ส่งออกหรือพ่อค้าส่งภายในประเทศโดยที่ร้านหงทำหน้าที่เป็นตัวแทนของโรงสีในการซื้อขายข้าวสารภายในประเทศ ร้านหงแต่ละร้านจะเป็นตัวแทนของโรงสีหลาย ๆ โรงสีแต่มักเป็นโรงสีที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกันขณะเดียวกันโรงสีก็มักจะติดต่อกับหงมากกว่าหนึ่งราย ในแต่ละวันหงจะได้รับตัวอย่างข้าวจากทางโรงสีที่ติดต่อกับหลาย ๆ แห่ง และจะนำตัวอย่างข้าวเหล่านี้มาแยกตามชนิดและคุณภาพแล้วจะจัดแบ่งเป็นห่อเล็ก ๆ มอบให้ลูกจ้างของร้านหง (เกงกี้) ทำหน้าที่เป็นพนักงานขายให้กับร้านขายส่งหรือบริษัทส่งออกในแต่ละวัน ร้านหงจะส่งเกงกี้ไปติดต่อกับร้านค้าหรือบริษัทส่งออกหลายแห่ง ขณะเดียวกับร้านค้าส่ง และบริษัทส่งออกแต่ละรายก็มีเกงกี้ของร้านหงเข้ามาติดต่อกับหลายราย โดยที่เกงกี้เป็นผู้รายงานการต่อรองราคาข้าว คุณภาพข้าวตามตัวอย่างที่เกงกี้รายอื่น ๆ นำมาเสนอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริษัทส่งออกและรายงานถึงความต้องการของร้านค้าส่งหรือบริษัทส่งออกไปยังผู้จัดการร้านค้า หยงจะนำไปพิจารณาในการต่อรองกับผู้ซื้อหลาย ๆ ราย ในกรณีร้านค้าหยงอาจจะโทรศัพท์กลับไป ยังโรงสีเพื่อขอรับการยืนยันและความเห็นชอบในการตัดสินใจ นอกจากนี้ร้านค้าหยงจะต้อง รับผิดชอบดูแลการส่งมอบข้าวให้ผู้ซื้อตรงกับปริมาณและคุณภาพที่ตกลงซื้อขายกัน โดยจะติดต่อกับ โรงสีให้ส่งข้าวตามปริมาณและคุณภาพนั้นไปยังผู้ซื้อภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยโรงสีจะ เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่ายในการขนส่งจากโรงสีมายัง โกดังของผู้ส่งออกหรือพ่อค้าขายส่ง ร้านหยงจะส่งงาก็ไปตรวจสอบปริมาณและคุณภาพของข้าวที่ส่งมาร่วมกับผู้จัดการโกดังเพื่อให้ เป็นไปตามข้อตกลงในการซื้อขายหยงจึงทำหน้าที่เป็นตัวแทนของโรงสีในการค้าประกันคุณภาพ ข้าวที่ซื้อขายกันด้วย หยงเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องการชำระเงินระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายหลังจาก การส่งมอบข้าวถึงโกดังของผู้ซื้อเรียบร้อยแล้ว ในบางกรณีโรงสีอาจไม่รู้ว่าขายข้าวให้แก่ผู้ส่งออก หรือร้านค้าใดเพราะหยงจะเป็นผู้ติดต่อและดำเนินการแทนทั้งหมด โดยผู้ซื้อจะชำระเงินให้กับโรงสี โดยผ่านทางหยงระยะเวลาที่หยงจะจ่ายเงินให้กับโรงสีอาจอยู่ระหว่าง 7 วัน 14 วันหรือ 30 วัน หลังจากการส่งมอบข้าวแล้วหรืออาจแตกต่างกันไปจากนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างโรงสีกับร้านหยง

พ่อค้าส่ง

พ่อค้าส่งข้าวสาร ในประเทศจะซื้อข้าวจากโรงสีโดยตรงหรือผ่านร้านนายหยงเพื่อนำไป ขายใช้ในอุตสาหกรรม หรือขายให้กับพ่อค้าที่เป็นพ่อค้าขายปลีก พ่อค้าส่งออกแบ่งออกเป็นกลุ่ม ต่าง ๆ ตามปริมาณการขาย พ่อค้าส่งที่ซื้อข้าวจากโรงสีโดยตรงหรือผ่านนายหยงมักจากพ่อค้าส่ง ขนาดใหญ่และขนาดกลางที่มีเงินทุนมากพอจะซื้อข้าวสารด้วยการชำระเงินสดได้ เพราะเมื่อโรงสี ส่งข้าวมาถึงโกดังของพ่อค้าส่งก็จะเรียกเก็บเงินจากพ่อค้าส่งทันที พ่อค้าส่งแต่ละรายจะไม่ซื้อทั้ง จากโรงสีหรือร้านหยงรายใดรายหนึ่งเป็นประจำ แต่จะซื้อข้าวสารโดยพิจารณาจากชนิด คุณภาพ และราคาเป็นส่วนพ่อค้าที่มีเงินทุนไม่มากนัก (พ่อค้าส่งขนาดเล็ก) ก็จะซื้อข้าวสารส่งขนาดใหญ่ อีกทอดหนึ่ง พ่อค้าขนาดกลางและขนาดใหญ่มักจะเป็นผู้ขายข้าวสารทางภาคใต้และโรงงานทำ แป้งข้าวเจ้าในกรุงเทพฯหรือจังหวัดใกล้เคียงในปริมาณมาก ๆ (โรงงานเหล่านี้มักใช้ข้าวคุณภาพ ปานกลาง) และขายให้กับพ่อค้าส่งขนาดเล็กที่มีปริมาณสั่งซื้อคราวละไม่มาก พ่อค้าส่งขนาดใหญ่มักจะไม่ขายข้าวสารให้ผู้บริโภคทั่วไปแต่บางครั้งพ่อค้าส่งขนาดกลาง และขนาดเล็กอาจจะขายให้ กับผู้บริโภครายใหญ่โดยตรง ถ้าเปรียบเทียบในด้านเงินทุนแล้วพ่อค้าส่งรายใหญ่จะได้เปรียบ พ่อค้าส่งขนาดกลาง เพราะสามารถที่จะให้เครดิตแก่ลูกค้าที่ซื้อเป็นปริมาณมากได้จะเห็นได้ว่า ร้านค้าส่งจะมีขนาดที่แตกต่างกันไปตามขนาดของเงินลงทุนที่ใช้ประกอบการ อย่างไรก็ตามบทบาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในฐานะคนกลางในตลาดข้าวจะมีลักษณะที่คล้ายคลึง คือ ทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมซื้อข้าวจากโรงสีหลายแห่ง ๆ แล้วขายแจกจ่ายไปยังพ่อค้าปลีกในแต่ละชนิดและคุณภาพที่พ่อค้าปลีกต้องการรวมทั้งให้บริการด้านการขนส่ง และบริการทางการเงินเพราะการขายในระดับนี้โดยส่วนใหญ่ขายกันโดยเชื่อ นอกจากนี้พ่อค้าส่งยังเป็นผู้เก็บข้าวสารเพื่อสนองความต้องการของตลาดด้วยเช่นกันซึ่งรายได้ของพ่อค้าส่งส่วนใหญ่มาจากการเก็งกำไรจากความแตกต่างของราคาข้าวสารในช่วงที่เริ่มเก็บจนถึงช่วงที่นำมาขายอีกด้วยนอกเหนือจากกำไรจากส่วนเกินของราคาข้าวและค่าบริการขนส่งที่ได้อยู่ตามปกติ

พ่อค้าปลีก

พ่อค้าปลีกข้าวสารคือ พ่อค้าที่ซื้อข้าวสารจากพ่อค้าส่งเพื่อนำมาขายให้แก่ผู้บริโภค พ่อค้าปลีกในปัจจุบันอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทตามลักษณะของร้านคือ

1. ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม มักจะเป็นร้านขายของชำตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศและมักจะเป็นสินค้าที่ขายเบ็ดเตล็ดทั้งอุปโภคบริโภคด้วยกัน โดยส่วนใหญ่ดำเนินกิจการค้าแบบครอบครัวโดยอาศัยแรงงานในครอบครัวเป็นหลัก ร้านค้าปลีกประเภทนี้อาจแบ่งย่อยลงไปได้อีกตามปริมาณการขายข้าวสารโดยเฉลี่ยในแต่ละเดือนคือ ร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ที่ขายข้าวสารประมาณ 50-60 กระสอบต่อเดือนมักจะอยู่ในย่านการค้าหรือตลาดใหญ่ ๆ มีลักษณะร้านค้าส่งขนาดเล็กหรืออาจจะขายข้าวแก่ร้านค้าปลีกรายย่อย ๆ และผู้บริโภคที่ซื้อข้าวทั้งกระสอบ ร้านค้าปลีกขนาดกลางที่ขายข้าวสารประมาณ 10-20 กระสอบต่อเดือน มักอยู่ในแหล่งชุมชนที่หนาแน่น ส่วนใหญ่จะขายข้าวเป็นถังหรือกระสอบและอาจมีข้าวแบบบรรจุถุงมีตราหือร่วมด้วยและร้านค้าปลีกขนาดเล็กที่มีปริมาณการขายไม่มากนักหรือประมาณ 1-5 กระสอบต่อเดือนส่วนใหญ่เป็นร้านที่ตั้งอยู่ในทำเลการคมนาคมไม่สะดวกนักการขายข้าวสารมักจะขายข้าวถุงด้วย ปัจจุบันร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมยังเป็นแบบที่สำคัญที่สุดในการกระจายข้าวสารไปสู่ผู้บริโภคโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่างจังหวัด

2. ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ประเภท “ซูเปอร์มาร์เก็ต” ซึ่งขายสินค้าอุปโภคบริโภคในร้านหลายชนิดโดยกำหนดราคาสินค้าไว้แน่นอน ในปัจจุบันร้านค้าประเภทนี้เข้ามามีบทบาทแทนร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดใหญ่อย่างกรุงเทพฯ เพราะลูกค้าสามารถซื้อสินค้าได้หลาย ๆ ชนิดในครั้งเดียว ร้านค้าประเภทนี้มักจะขายข้าวแบบบรรจุถุงมีตราหือหรือราคาที่ขายอาจจะเท่ากับราคาที่ระบุไว้ที่ถุงหรือต่ำกว่าเล็กน้อย ข้าวถุงที่ขายในซูเปอร์มาร์เก็ต

มักมาจากผู้ผลิตข้าวถุงรายใหญ่ ๆ ซึ่งจะส่งตัวแทนหรือพนักงานมาเสนอขายกับผู้จัดการหรือฝ่ายจัดซื้อของร้าน

บริษัทผู้ส่งออก

การบริหารการจัดการของบริษัทผู้ส่งออก โดยส่วนใหญ่เป็นการบริหารโดยระบบครอบครัวที่เจ้าของกิจการจะเป็นผู้บริหารงานเองโดยอาศัยบุคคลภายในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือบุคคลที่มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดและไว้วางใจกันมาเป็นระยะเวลานานเสมือนญาติพี่น้องเข้ามาร่วมกิจการ โดยเจ้าจะมีอำนาจตัดสินใจในแง่การซื้อขายที่มีผลต่อการทำกำไรหรือการขาดทุนของกิจการ การบริหารกิจการด้านการส่งออกจะอาศัยบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการบริหารร่วมมือกันคือ ผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศ (หลงจู้) หรือผู้จัดการฝ่ายจัดหา และผู้จัดการโกดัง (กวงจ้ง) หลงจู้จะทำหน้าที่ในการจัดหาข้าวเข้ามาในชนิดและคุณภาพตามความต้องการของผู้ซื้อในต่างประเทศในขณะนั้น และการรับผิดชอบต่อสัญญาซื้อขายที่ติดต่อผ่านร้านหยงให้เป็นไปตามความเรียบร้อยโดยประสานงานกับกวงจ้งที่เป็นผู้จัดการโกดังในการดูแลตรวจสอบข้าวที่มีการส่งมอบให้เป็นไปตามตัวอย่างที่ตกลงซื้อขายกัน นอกจากนี้หลงจู้ยังต้องสร้างความสัมพันธ์ในระยะยาวกับข้าราชการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการค้าภายใน เพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารการเปลี่ยนแปลงระเบียบราชการหรือขั้นตอนในการค้าข้าวและส่งออก กวงจ้งผู้จัดการโกดังสินค้า จะเป็นผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลการส่งมอบข้าวจากร้านหยงให้เป็นไปตามข้อตกลงการซื้อขายที่หลงจู้ตกลงกับร้าน หยง โดยประสานงานกับทางหลงจู้และมีหน้าที่จัดเก็บข้าว ตลอดจนดูแลควบคุมคุณภาพข้าวที่นำมาเก็บกักไว้ก่อนที่จะจัดส่งไปยังผู้ซื้อ รวมทั้งทำบัญชีจัดเก็บ รมยาป้องกันแมลง ดูแลเรื่องอุณหภูมิความชื้น และถ่ายเทอากาศของโกดัง ตลอดจนการหมุนเวียนข้าวชนิดคุณภาพต่าง ๆ ในโกดังออกไปตามลำดับก่อนหลังของข้าวสารที่จะนำมาจัดเก็บไว้เพื่อมิให้ข้าวเสื่อมคุณภาพและเพื่อผสมหรือปรับปรุงคุณภาพข้าวให้ได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก ซึ่งกวงจ้งมักเป็นผู้มีประสบการณ์และความชำนาญพิเศษในเรื่องการพิจารณาข้าวตามชนิดและคุณภาพต่าง ๆ ตลอดจนการผสมและการปรับปรุงคุณภาพข้าว

การกำหนดราคาข้าวเปลือกของโรงสีและราคาเสนอซื้อที่ตลาดกลาง

การกำหนดราคาข้าวเปลือกของโรงสีและราคาเสนอซื้อที่ตลาดกลาง (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2539) พบว่าผู้ประกอบการโรงสีมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดราคาจากข้าวสาร เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาเป็นข้าวเปลือก โดยผู้ประกอบการโรงสีจะทราบดีว่าต้นทุนในการสีข้าวของตนเองต่อตันข้าวเปลือกเป็นเท่าไร และอัตราการเปลี่ยนข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสารประกอบด้วยสัดส่วนของข้าวชนิดใดบ้าง นอกจากนี้ผู้ประกอบการโรงสียังทราบถึงราคาข้าวสารชนิดต่าง ๆ จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการโรงสีนำมาใช้เป็นหลักในการคำนวณราคาข้าวเปลือก แสดงการคำนวณรายได้จากข้าวสารต่อตันข้าวเปลือก ซึ่งเมื่อนำเอาราคาข้าวแต่ละชนิดมาคูณกับปริมาณและรวมเข้ากับมูลค่าผลพลอยได้จะเป็นรายได้ของข้าวสารต่อตันข้าวเปลือก โดยมีค่าเท่ากับ 51,413.60 บาท (ใช้ราคาข้าวในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2538) จากจำนวนดังกล่าวเมื่อหักต้นทุนการแปรรูปและค่าตอบแทนในการประกอบการจำนวน 568.27 บาท จะได้เป็นราคาข้าวสารที่โรงสีมีมูลค่าเท่ากับ 4,845.33 บาท สำหรับราคาข้าวเปลือกที่ตลาดกลางนั้นผู้ประกอบการจะอาศัยข้อมูลจากราคาที่โรงสีรับซื้อแล้วหักด้วยค่าขนส่งและค่าการตลาดอื่น ๆ โดยพบว่าเมื่อราคาต่อตันที่โรงสีเท่ากับ 4,845.33 บาทและหักด้วยค่าขนส่งและค่าการตลาดจำนวน 135 บาทจะเป็นราคาที่โรงสีเสนอซื้อในตลาดกลางเท่ากับ 4,710.33 บาท (ตารางที่ 4)

จากวิธีการกำหนดราคาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการโรงสีมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดราคาข้าวเปลือกมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะโรงสีจะทราบการเคลื่อนไหวของราคาข้าวสารได้ดีกว่าผู้ประกอบการอื่น ๆ และนำข้อมูลราคามาผนวกกับข้อมูลทางการผลิตของตนเพื่อกำหนดราคาเป็นราคาข้าวเปลือกที่คาดว่าจะรับซื้อจากตลาดระดับต่างๆ ส่วนการกำหนดราคาข้าวสารในตลาดกลางนั้นผู้ประกอบการตลาดกลางยังคงใช้ข้อมูลราคาข้าวโรงสีเช่นกัน แต่อาจจะอาศัยข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ มาประกอบการตั้งราคาตลาดกลาง

ตลาดกลางข้าวเปลือก

ตลาดกลางข้าวเปลือก หมายถึง ที่ที่กลุ่มของผู้ซื้อและผู้ขายสามารถนำข้าวเปลือกมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันอย่างสะดวกร้อยละ 44.20 ของปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกที่ซื้อขายกันได้ส่งผ่านตลาดกลาง โดยส่วนหนึ่งร้อยละ 23.80 มาจากเกษตรกรนำมาขายโดยตรงในตลาดกลางและอีกส่วนหนึ่งร้อยละ 20.40 มาจากผู้รวบรวมในท้องถิ่นนำมาจำหน่าย ตลาดกลางข้าวเปลือกได้มีมามากกว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมาในแถบภาคเหนือตอนล่างในช่วงเวลานั้นมีผู้ประกอบการเพียงไม่กี่รายจัดให้บริการสถานที่และรับเป็นแหล่งติดต่อซื้อขายซึ่งสถานที่ของตลาดจะตั้งอยู่ริมแม่น้ำ (อัมมาร์และวิโรจน์, 2533) ในระยะต่อมาเมื่อการคมนาคมทางบกสามารถทำได้สะดวกและรวดเร็วกว่าทางน้ำ ตลาดกลางข้าวเปลือกในแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญได้มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นไปพร้อม ๆ กับการมีนโยบายจัดตั้งและสนับสนุนให้เอกชนลงทุนจัดตั้งตลาดกลาง จะเห็นได้ว่าตลาดกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้าวเปลือกมีลักษณะการดำเนินงานกิจกรรมทางการตลาดโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตลาดกลาง ดังนี้

1. เพื่อที่จะให้มีสถานที่ที่เป็นแหล่งกลางในการซื้อขายข้าวเปลือก ซึ่งจะทำให้มีการรวบรวมผลผลิตจากแหล่งการผลิตที่อยู่กระจัดกระจายตามชนบทนำเข้ามาสู่ตลาดกลางเมื่อสินค้าเข้ามาสู่ตลาดกลางแล้ว สินค้าข่าวนี้อาจจะกระจายออกไปสู่ผู้บริโภค หรือโรงงานแปรรูปต่อไป ตลาดกลางจึงเป็นแหล่งรวบรวมและกระจายสินค้าอย่างมีระบบภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์ที่แน่นอน รวมทั้งเป็นแหล่งกลางในการกำหนดราคาสินค้าอย่างเปิดเผย ทั้งนี้เพราะว่าวิธีการซื้อขายในตลาดกลางนั้น ผู้ซื้อหลายรายทำการประมูลราคาสินค้าจากผู้ขายโดยตรง จึงทำให้ตลาดกลางเป็นแห่งของข้อมูลทางการตลาดสินค้าเกษตรที่สะท้อนภาวะตลาดได้ดีและเชื่อถือได้

2. เพื่อกระจายตลาดกลางไปยังแหล่งผลิตต่าง ๆ เพื่อที่จะให้เกษตรกรได้มีโอกาสเข้ามาซื้อขายสินค้าเกษตรกันมากขึ้น เพราะว่าโดยสภาพทั่วไปลักษณะของการผลิตข้าวเปลือกในของประเทศไทยส่วนมากมักจะเป็นการผลิตแบบรายเล็กรายน้อย อยู่กระจัดกระจาย ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ และสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยให้มากนักน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตามในบางแหล่งบางท้องที่ที่สภาพภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวย ก็สามารถทำการผลิตได้ปริมาณมากเพียงพอที่จะทำการผลิตในรูปแบบเชิงพาณิชย์ได้ ซึ่งตามแหล่งหรือท้องที่เหล่านี้ตลาดกลางสามารถเข้าไปมีบทบาทเสริมกิจกรรมทางการตลาดของข้าวเปลือกเหล่านั้น โดยมุ่งหวังที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตได้มีโอกาสเข้าไปใช้บริการของตลาดกลางโดยตรง

3. เพื่อเป็นการสร้างอำนาจการต่อรองให้เกษตรกรในการขายผลผลิตของตน การขายข้าวเปลือกในตลาดกลางที่มีผู้ซื้อจำนวนมากราย มีการแข่งขันในการประมูลราคาสินค้าของผู้ขาย ทำให้ผู้ขายมีอำนาจต่อรองหรือเลือกขายให้กับผู้ซื้อที่เสนอราคาที่สูงที่สุดยังเป็น การลดขั้นตอนการซื้อขายลงไป ในกระบวนการทางการตลาด หรือช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค เมื่อขั้นตอนบางขั้นตอนตามช่องทางการจัดจำหน่ายลดลงไป ค่าใช้จ่ายในการตลาดก็ลดลงตามไปด้วยทำให้ราคาสินค้าจากแหล่งผลิตกับราคาของผู้บริโภคและผู้ใช้ไม่แตกต่างกันมากนักให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตได้มีโอกาสเข้าไปใช้บริการของตลาดกลางโดยตรง

4. เพื่อเป็นแหล่งกลางการส่งเสริมหรือผลักดันให้เกิดการจัดชั้นคุณภาพและมาตรฐานของข้าวและหน่วยวัดซึ่งดวงที่แน่นอนทำให้สะดวกแก่การซื้อขายยิ่งขึ้น การจัดชั้นคุณภาพและมาตรฐานของข้าวในตลาดกลางจะถูกกำหนดโดยราคาของสินค้าที่ซื้อขายกัน ในกรณีผู้ขายจะพยายามจะจัดชั้นคุณภาพและมาตรฐานสินค้าของตน โดยแยกหรือแบ่งชั้นคุณภาพไว้ไม่ให้ปนกัน สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ตลาดกลางมุ่งที่จะทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายยอมรับเครื่องชั่ง ตวงวัดของตลาดที่ได้มาตรฐานเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 การคำนวณราคาข้าวเปลือกที่โรงสีและตลาดกลางเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2538

รายการ	ผลผลิตจากการสี ข้าวเปลือกต่อตัน (กิโลกรัม)	ราคาขายส่งที่ ตลาดกรุงเทพฯ (บาท/กก.)	มูลค่า (บาท/ตัน)
1. รายได้ของโรงสีจากการแปรรูปข้าว 1 ตัน			
1.1 ข้าวสารขาว 5%	460.00	8.17	3,758.20
1.2 ข้าวท่อน A1	145.00	6.87	996.15
1.3 ข้าวท่อน C 1	40.00	6.75	270.00
1.4 ข้าวท่อน C 3	15.00	6.20	93.00
1.5 รำละเอียด	75.00	3.75	281.25
1.6 รำหยาบ	30.00	0.50	15.00
1.7 รวม	-	-	<u>5,413.60</u>
2. การกำหนดราคาข้าวเปลือกของโรงสี			
2.1 รายได้จากการสีข้าวเปลือก	-	-	5,413.60
2.2 หักส่วนเหลือมการตลาดของโรงสี	-	-	<u>568.27</u>
2.2.1 ค่าแปรรูปและค่าขนส่ง	-	-	460.00
2.2.2 ค่าตอบแทนในการประกอบการ	-	-	<u>108.27</u>
2.3 ราคารับซื้อข้าวเปลือกที่โรงสี	-	-	<u>4,845.33</u>
3. การกำหนดราคาข้าวเปลือกที่ตลาดกลางในการไปซื้อข้าวของโรงสี			
3.1 ราคารับซื้อข้าวเปลือกที่โรงสี	-	-	4,845.33
3.2 ค่าการตลาด	-	-	<u>135.00</u>
3.2.1 ค่าการตลาดที่ตลาดกลาง	-	-	55.00
3.2.2 ค่าขนส่งจากตลาดกลางมาโรงสี	-	-	<u>80.00</u>
3.2.3 ราคาข้าวที่โรงสีเสนอซื้อที่	-	-	<u>4,710.33</u>
ตลาดกลาง			

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2539: 59)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. เพื่อเป็นแหล่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ซื้อและผู้ขายบนพื้นฐานของการแข่งขันอย่างมีระบบ การอำนวยความสะดวกให้กับผู้ซื้อผู้ขายถือได้ว่าเป็นหัวใจของการดำเนินงานของตลาดกลางทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารตลาดกลางเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกให้กับผู้มาใช้บริการเท่านั้นจะไม่เข้าไปแทรกแซงในการซื้อขาย ดังนั้นผู้บริการตลาดกลางจึงมุ่งที่จะให้บริการแก่ผู้มาใช้บริการดีที่สุดในที่จะเป็นไปได้

ในระหว่างที่ผ่านมารัฐบาลได้มีมาตรการในการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรในระดับต่าง ๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสมกับสภาพตลาดและลักษณะของสินค้านั้น พร้อมทั้งให้มีการปรับปรุงและจัดให้มีปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการตลาดกลางสินค้าเกษตรมากขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้ได้มีแหล่งซื้อขายผลผลิตการเกษตรและขายได้ราคาเป็นธรรม รวมทั้งเป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการตลาดและข่าวสารเป็นประโยชน์สู่เกษตรกรซึ่งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการตลาดกลางสินค้าเกษตรในประเทศ ประกอบด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) องค์การตลาดเพื่อการเกษตร (อ.ต.ก.) และกระทรวงพาณิชย์โดยกรมการค้าภายใน มีรายละเอียดดังนี้

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในปี พ.ศ. 2530 รัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณให้กับ ธ.ก.ส. จัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี และที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2531 และปี พ.ศ. 2533 ตามลำดับ หลังจากนั้น ธ.ก.ส. ได้ดำเนินการตลาดกลางสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่ง คือ ที่อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร ที่อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร และอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเปิดดำเนินงานในปี พ.ศ. 2530 พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2536 ตามลำดับ การดำเนินงานตลาดกลางสินค้าเกษตรของ ธ.ก.ส. ในระยะแรกจะเป็นการให้บริการเฉพาะพืชผลหลักในท้องถิ่น คือ ข้าวเปลือกเท่านั้นซึ่งในอนาคตต่อไป ธ.ก.ส. จะพัฒนาตลาดกลางให้เป็นสถานที่ซื้อขายผลผลิตเกษตรอื่น ๆ อีกด้วย

องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) เป็นหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีบทบาทในการจัดตั้งตลาดกลางซื้อขายผลผลิตเกษตรและจำหน่ายปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพราคาเป็นธรรม รวมทั้งดำเนินการพุงราคาผลผลิตเกษตรมิให้ราคาตกต่ำ ในปี พ.ศ. 2527 อ.ต.ก. ได้ก่อสร้างตลาดกลางขึ้นที่บริเวณย่านสินค้าพหลโยธินแยกเป็นตลาดสด ตลาดขายส่ง ตลาดไม้ดอกไม้ประดับ ตลาดเครื่องปั้นดินเผา และตลาดสำหรับเกษตรกรเพื่อจำหน่ายผลิตผลเกษตรตามฤดูกาล เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำผลผลิตมาขายให้แก่ผู้บริโภคโดยตรงไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้ อ.ต.ก. ยังได้จัดทำโครงการคลังสินค้ากลางและตลาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สินค้าเกษตรในส่วนภูมิภาคเพิ่มขึ้นในอีกหลายจังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดสงขลา จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดตรัง และจังหวัดนครราชสีมา

กรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์ มีบทบาทในการสนับสนุนในการจัดตั้งและดำเนินงาน ตลาดกลางสินค้าเกษตรที่ดำเนินงานโดยภาคเอกชนในรูปแบบบริษัทและหรือกิจการเจ้าของคนเดียว ปัจจุบันพบว่าในตลาดกลางสินค้าเกษตรที่ได้รับการส่งเสริมแล้วจำนวน 76 ตลาด แยกเป็น ตลาดกลางข้าวและพืชไร่ 62 ตลาด ตลาดกลางผักและผลไม้ 12 ตลาด ตลาดกลางสัตว์น้ำ 2 ตลาด ซึ่งในการพัฒนาตลาดกลางสินค้าเกษตรของกรมการค้าภายในนั้น มิได้มุ่งเน้นการเพิ่มจำนวน ตลาดกลางแต่เพียงอย่างเดียวจะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพของตลาดที่จะส่งเสริมด้วย เช่น ความเหมาะสมของทำเลที่ตั้ง ปริมาณการซื้อขาย ความสามารถของผู้ประกอบการและสภาพการแข่งขันของตลาด เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การค้าเนืงานตลาดกลางท่าข้าวกำนันทรง

ความเป็นมา

กำนันทรง องค์ชัยวัฒน์ ได้เริ่มกิจการตลาดกลางข้าวเปลือกขึ้นในปี พ.ศ. 2508 ที่อำเภอ พุทธรักษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยเห็นว่าทำเลที่ตั้งเหมาะสมเนื่องจากเป็นท่าน้ำ ซึ่งหลังจาก การสร้างเขื่อนเจ้าพระยาที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาทเสร็จเรียบร้อยแล้วน้ำเหนือเขื่อนก็จะเอ่อ ขึ้นมาถึงบริเวณนี้เท่านั้น ทำให้เรือแพสัญจรจากจุดนี้ไปทางใต้ได้สะดวกตลอดปี พ่อค้าข้าวจาก กรุงเทพฯ (ท่าเรือสามเสน) จากจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอยุธยา และจังหวัดอ่างทอง ฯลฯ ได้นำ เรือขึ้นมารับข้าวเปลือกบริเวณอำเภอพุทธรักษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำ ท่าจีนเป็นเส้นทาง มีข้าวเปลือกจากพ่อค้าและเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดใกล้เคียง มาขนถ่ายข้าวเปลือกลงเรือในบริเวณนี้ กำนันทรงจึงเริ่มกิจการ โดยจัดเป็นสถานที่นัดพบระหว่าง ผู้ซื้อและผู้ขายตลาดกลางจะให้บริการทางการเงิน ซึ่งน้ำหนัก รวมทั้งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ต่อมาท่าข้าวได้รับความนิยมนำขึ้นจำนวนผู้ซื้อผู้ขายและปริมาณข้าวเปลือกสูงตามไปด้วย ในปี พ.ศ. 2530 ตลาดกลางได้รับการส่งเสริมจากกรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์ เนื่องจาก กรมการค้าภายในได้พิจารณาถึงความเหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางการซื้อข้าวเปลือกที่มาจาก ภาคเหนือ โดยจะได้สิทธิประโยชน์ตามนโยบายและมาตรการส่งเสริมการจัดตั้งตลาดกลางของ กรมการค้าภายในซึ่งตลาดกลางนี้ได้ดำเนินงานประสบความสำเร็จโดยผู้ใช้บริการในการซื้อขาย ข้าวเปลือกมากขึ้นทุกปี กิจการจึงมั่นคงและสามารถขยายการดำเนินงานออกไปอย่างกว้างขวาง ต่อมาปี พ.ศ. 2534 ได้ย้ายที่ตั้งมาอยู่ที่เชิงสะพานเดชาติวงศ์ ถนนนครสวรรค์-ชุมแสง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากเป็นทำเลที่ตั้งที่สามารถรับข้าวเปลือกที่มาจากภาคเหนือได้สะดวก มากขึ้น ตลาดกลางท่าข้าวกำนันทรงนับได้ว่าเป็นตลาดกลางข้าวเปลือกขนาดใหญ่มีปริมาณ การซื้อขายข้าวเปลือกผ่านตลาดกลางตลอดฤดูกาลประมาณวันละ 1,000 เมตริกตัน มีวัตถุประสงค์ ของตลาดกลางท่าข้าวกำนันทรงเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนซื้อขายข้าวของผู้ซื้อและผู้ขายรวมไปถึง การให้บริการทางการเงิน ซึ่งน้ำหนัก อำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องระหว่างมีการ ซื้อขายข้าวโดยที่ผู้บริหารตลาดกลางจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการซื้อขายนั้น เวลาทำการซื้อขาย คือ ทุกวันตลอด 24 ชั่วโมงซึ่งเวลาส่วนใหญ่ที่มีการซื้อขายมากเป็นช่วงเวลากลางคืนระหว่างเวลา 18.00-24.00 น. ฝ่ายบัญชีจะเปิดระหว่างช่วงเวลาดังกล่าวตั้งแต่เวลา 8.30-17.00 น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง

1. ทำเลที่ตั้งอยู่ระหว่างภาคเหนือตอนล่างกับภาคกลางตอนบนเปรียบเสมือนเมืองหน้าด่านของภาคเหนือ เพราะเส้นทางคมนาคมจากจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือจะต้องผ่านจังหวัดนครสวรรค์ ดังนั้นในช่วงเวลากลางวันพ่อค้าในแถบจังหวัดทางภาคเหนือจะออกไปกว้านซื้อข้าวเปลือกตามหมู่บ้าน เมื่อข้าวเต็มรถก็จะบรรทุกมาถึงจังหวัดนครสวรรค์ในตอนกลางคืนตั้งแต่เวลา 19.00 น. ถึงเวลา 04.00 น. ของวันรุ่งขึ้น เมื่อทำการซื้อขายกันเรียบร้อยแล้วผู้ขายก็สามารถนำรถกลับไปซื้อข้าวเปลือกในช่วงเวลา กลางวันถัดไปแล้วบรรทุกมาขายในตอนกลางคืน เป็นเช่นนี้เรื่อย ๆ ทำให้ผู้รวบรวมข้าวไม่เสียโอกาสและเสียเวลาในการซื้อขายเพราะสามารถซื้อขายข้าวได้ทุกวัน แต่ถ้าผู้ขายนำรถบรรทุกข้าวไปขายให้โรงสีก็ต้องเป็นรุ่งเช้าวันถัดไปพอขายเสร็จก็จะนำรถกลับไปซื้อข้าวขายใหม่ก็เป็นเวลากลางคืนต้องเสียเวลาไป 2 วัน

2. ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง ตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นช่วงที่แม่น้ำลัดเป็นคูกิ่งและมีถนนสายเอเชียขนานอยู่ ทำให้การขนส่งสามารถทำได้ทั้งทางน้ำและทางบก สมัยก่อนการขนส่งข้าวจากภาคเหนือตอนบนลงมาทำข้าวใช้ถนนสายเอเชียในขณะที่การขนส่งข้าวจากทำข้าวไปทางใต้ใช้เรือเป็นส่วนใหญ่ (ใช้รถบรรทุกเพียงประมาณร้อยละ 40) แต่ปัจจุบันนิยมใช้รถบรรทุกเกือบทั้งหมด แม้ว่าต้นทุนขนส่งจะสูงทั้งนี้เนื่องจาก

2.1 การคมนาคมทางบกมีความสะดวกมาก มีถนนชั้นกลางและชั้นดีติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ได้กว้างขวาง

2.2 พ่อค้าสามารถรวบรวมข้าวเปลือกได้เต็มรถภายในครึ่งวันและเดินทางมาตลาดกลางข้าวเปลือกได้ในวันเดียวกัน จึงลดความเสี่ยงจากข้าวราคาตกต่ำได้มากเพราะเมื่อมาถึงตลาดก็สามารถทราบความเป็นไปของตลาดและตัดสินใจได้ว่าควรจะไปรวบรวมข้าวครั้งต่อไปราคาเท่าใด

2.3 การขนส่งโดยรถบรรทุกจากตลาดกลางไปทางใต้ใช้ทุนน้อย กล่าวคือซื้อข้าวเพียง 17-19 เมตริกตัน ก็บรรทุกได้เต็มรถนำไปขายต่อได้ในขณะที่การขนส่งทางเรือต้องรวบรวมข้าวเปลือกอย่างน้อยต้อง 60-70 เมตริกตัน

2.4 การขนส่งทางเรือแม้ราคาจะถูกกว่าแต่อาจจะต้องเสียค่าขนถ่ายข้าวขึ้นรถอีกต่อ และอาจจะหากรรมกรขนถ่ายได้ยากหรือค่าจ้างแพง

อย่างไรก็ดีการขนส่งทางน้ำมีค่าขนส่งสูงมาก และภาคกลางกลับภาคเหนือก็เชื่อมต่อกันด้วยแม่น้ำลำคลองต่าง ๆ อย่างทั่วถึงจะช่วยลดต้นทุนการตลาดลงได้หากสามารถลดความเสี่ยงอันเนื่องมาจากความล่าช้าได้และควรได้รับการสนับสนุนพัฒนามากกว่าที่เป็นอยู่ โดยพัฒนาเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแบบการขนส่งทางน้ำให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับสินค้าซึ่งมีปริมาณค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่า อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับเรื่องนี้ทางจังหวัดนครสวรรค์ก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญ ได้ดำเนินการสร้างท่าเรือขึ้นบริเวณตัวจังหวัดนครสวรรค์เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าที่จะขยายตัวขึ้นในอนาคตทั้งสินค้าด้านเกษตรกรรมและสินค้าอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อการลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง

โครงสร้างการบริหารงานของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง

ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง มีรูปแบบเป็นบริษัทเอกชนจำกัด มีหุ้นส่วนใหญ่คือ นายทรงองค์ชัยวัฒน์ และมีผู้จัดการบริษัท คือ นางวาสนา อัครานุกฤษ เป็นผู้ดำเนินงาน พนักงาน 15 คน และกรรมกรอิสระประมาณ 500 คน ประกอบธุรกิจประเภทการบริการในรูปแบบเพื่อให้ความสะดวกสบายในการแลกเปลี่ยนซื้อขายข้าวของผู้ซื้อผู้ขาย โดยเรียกค่าบริการเป็นการตอบแทน เช่น ค่าบริการ เครื่องชั่ง รถตัก รับจ้างตักข้าว บริการแรงงาน เป็นต้น การบริหารตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงเป็นการบริหาร โดยมีศูนย์กลางคำสั่งจากผู้จัดการตลาดกลางแล้วให้ผู้ได้บังคับบัญชานำไปปฏิบัติ (ภาพที่ 3) ซึ่งแต่ละบุคคลมีหน้าที่ต่างกันไปคือ

ผู้จัดการตลาดกลาง เป็นผู้บริหารงานตลาดกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวางแผนในการดำเนินงานรับผิดชอบของทุกฝ่าย และเป็นผู้ตรวจดูแลให้การทำงานในตลาดกลางดำเนินไปอย่างเรียบร้อย

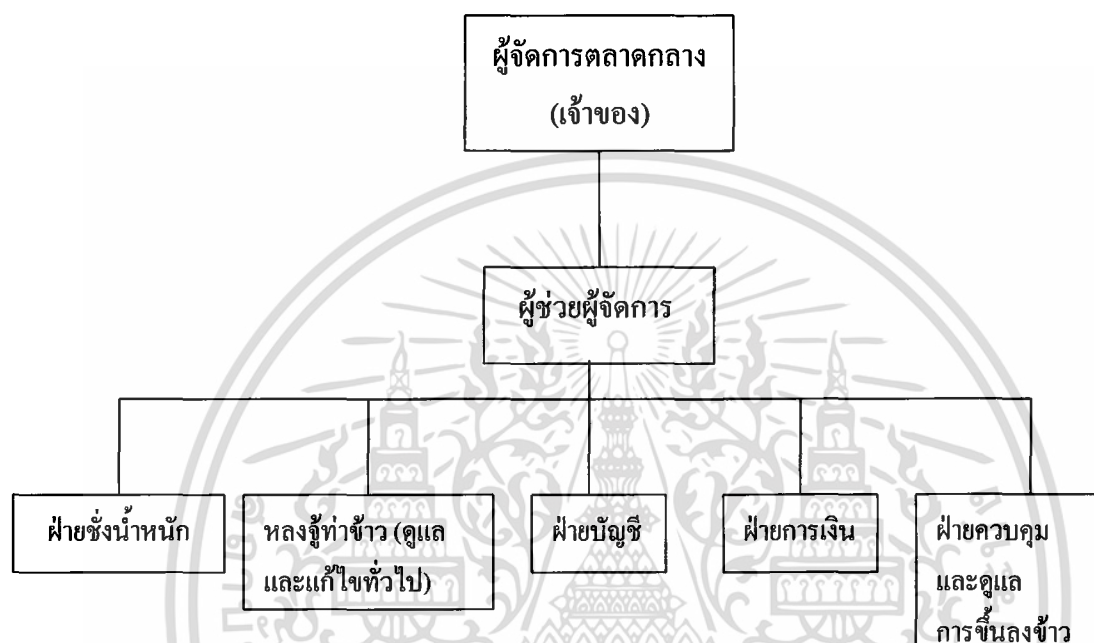
ฝ่ายชั่งน้ำหนัก มีหน้าที่ในการดูแลเครื่องชั่งน้ำหนักข้าว น้ำหนักรถให้ทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย รวมทั้งดูแลรักษาอุปกรณ์ที่ใช้ในการชั่งน้ำหนัก

หลงจู้ทำข้าว มีหน้าที่ดูแลและแก้ปัญหาตั้งแต่ผู้ขายนำข้าวเข้ามาที่ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงไปจนกระทั่งมีการประมูลซื้อขายข้าวให้เป็นไปอย่างราบรื่น พร้อมทั้งคอยดูแลและอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง

ฝ่ายบัญชี มีหน้าที่ทำรายการรายรับ-รายจ่ายเพื่อแสดงผลการดำเนินงานของตลาดกลาง จะได้นำมาเสนอต่อผู้จัดการนำไปใช้ในการวางแผนในการดำเนินงานล่วงหน้าจะช่วยแก้ไขปัญหาไม่ให้เกิดขึ้น

ฝ่ายการเงิน มีหน้าที่รับจ่ายเงิน เก็บรักษาเงิน ทำบัญชีและหลักฐานทางการเงินส่งให้ฝ่ายบัญชีต่อไป

ฝ่ายควบคุมดูแลการขึ้นลงข้าว มีหน้าที่ควบคุมรถตักข้าวขึ้นรถและควบคุมคนงานสายดึงข้าวลงจากรถ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นฝ่ายนี้สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ทันทีให้มีผลกระทบต่อการซื้อขายข้าวให้น้อยที่สุด

ภาพที่ 3 โครงสร้างการบริหารงานของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง
ที่มา: (บริษัท เจ้าพระยาทำเรือกำนันทรง จำกัด, 2544ก)

องค์ประกอบการดำเนินงานของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง

อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้

1. เนื้อที่ตลาดกลางจำนวน 300 ไร่
2. โกดังเก็บข้าวเปลือกขนาดความจุ 2,500 เมตริกตัน จำนวน 1 หลัง
3. โรงคลุมข้าวเปลือกขนาด 6 x 30 เมตร จำนวน 36 ห้อง
4. ลานตากเนื้อที่ 70 ไร่
5. เครื่องชั่งรถยนต์ระบบคอมพิวเตอร์ขนาด 80 ตัน จำนวน 2 เครื่อง
6. รถตัก จำนวน 7 คัน
7. รถบรรทุก จำนวน 2 คัน และอุปกรณ์อื่น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ซื้อขายข้าวเปลือก

ผู้ใช้บริการตลาดกลางข้าวเปลือกทำข้าวก๋านันทรัง ในส่วนที่เป็นผู้นำข้าวเปลือกมาเสนอขายแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. กลุ่มเสนอขายที่เป็นเกษตรกร กลุ่มเสนอขายที่เป็นเกษตรกรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเกษตรกรที่เป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้จะนำข้าวมาเสนอขาย โดยมีเจ้าหน้าที่ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นผู้ให้คำแนะนำในเรื่องคุณภาพ และราคาข้าวเปลือกที่นำมาขาย ถ้าหากเกษตรกรกลุ่มนี้ไม่สามารถตกลงราคาขายได้หรือได้รับราคาที่ยังไม่เป็นที่พอใจ ก็สามารถนำข้าวเปลือกเหล่านี้ฝากไว้กับผู้จัดการของธกส. ซึ่งเป็นผู้จัดการอยู่ในบริเวณเดียวกันกับทำข้าวก๋านันทรัง โดยมีธกส.จะจ่ายเงินสำรองให้แก่เกษตรกรเหล่านี้ไปส่วนหนึ่ง เมื่อราคาข้าวเปลือกสูงขึ้นเกษตรกรเหล่านี้ก็จะตกลงขายข้าวเปลือกที่ฝากไว้โดยมีการหักน้ำหนักข้าวเปลือกออกบ้างตามคุณภาพของข้าวเปลือกที่ฝากไว้ในตอนแรก เกษตรกรอีกกลุ่มหนึ่งที่นำข้าวเปลือกมาเสนอขายในตลาดกลางแห่งนี้คือ เกษตรกรรายใหญ่มีปริมาณผลผลิตมากเพียงพอที่จะนำหรือบรรทุกข้าวเปลือกมาขายเอง ซึ่งพอกับกับค่าขนส่งและเมื่อคิดเป็นสัดส่วนต่อผู้เสนอขายทั้งหมดแล้ว เกษตรกรกลุ่มนี้มีเพียงเล็กน้อย

2. กลุ่มผู้เสนอขายข้าวเปลือกที่ไม่ใช่เกษตรกรแต่เป็นพ่อค้าผู้รวบรวมท้องถิ่น โดยผู้เสนอขายข้าวเปลือกกลุ่มนี้คือ พ่อค้าที่เป็นผู้ไปซื้อหรือรวบรวมข้าวเปลือกของเกษตรกรตามหมู่บ้านและในทุ่งนาเมื่อรวบรวมได้ในปริมาณที่เพียงพอแล้ว ก็จะนำข้าวเปลือกที่เก็บรวบรวมได้มาเสนอขายในตลาดกลาง ซึ่งพ่อค้ากลุ่มนี้จะออกไปรวบรวมข้าวเปลือกในตอนกลางวันและจะนำมาขายในตลาดกลางในตอนกลางคืนและจะทำในลักษณะนี้เป็นประจำทุกวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูเก็บเกี่ยวและจะมีพ่อค้าท้องถิ่นอีกกลุ่มหนึ่งที่เก็บรวบรวมข้าวเปลือกไว้ที่บ้าน จะไม่นำข้าวเปลือกมาเสนอขายทุกวันแต่จะเก็บไว้รอราคาพอราคาดีก็จะนำออกมาขายที่ตลาดกลางส่วนจะเก็บไว้นานเท่าไรนั้นขึ้นอยู่กับภาวะราคาข้าวเปลือกในตลาดกลาง อย่างไรก็ตามพ่อค้าผู้รวบรวมท้องถิ่นทั้ง 2 ลักษณะส่วนใหญ่จะมีรถบรรทุกของตนเอง

เมื่อพิจารณาจากช่องทางการตลาดของข้าวเปลือกที่ผ่านตลาดกลางข้าวเปลือกทำข้าวก๋านันทรังแล้ว จะเห็นได้ว่าแหล่งที่มาของข้าวเปลือกจะมาจากจังหวัดนครสวรรค์ขึ้นไปและรวมทั้งของจังหวัดนครสวรรค์เองด้วย เมื่อเข้ามาสู่ตลาดกลางแล้วก็จะนำไปสีหรือแปรรูปตามโรงสีต่าง ๆ ในภาคกลางซึ่งอยู่ทางใต้จังหวัดนครสวรรค์ ดังนั้นผู้นำข้าวเปลือกมาเสนอขายในตลาดกลางส่วนใหญ่มาจากจังหวัดทางภาคเหนือ เช่น จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดลำปาง จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นครสวรรค์ เป็นต้น ซึ่งเมื่อคิดอัตราส่วนของผู้เสนอขายข้าวเปลือกในตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงปรากฏว่าผู้ที่มาเสนอขายที่เป็นพ่อค้าผู้รวบรวมท้องถิ่นจะมีประมาณร้อยละ 80 และผู้เสนอขายที่เป็นเกษตรกรประมาณร้อยละ 20

ผู้ประมูลซื้อข้าวเปลือก

ส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าคนกลางซื้อข้าวเปลือกไปขายให้กับโรงสีในจังหวัดทางภาคกลาง เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดนครปฐม จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสระบุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี กรุงเทพมหานครมีจำนวนรวม 97 รายทั้งนี้เป็นเพราะในจังหวัดเหล่านี้มีโรงสีขนาดใหญ่เป็นจำนวนมากต้องการข้าวเปลือกมาก พ่อค้าส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าข้าวเปลือกในแถบสุพรรณบุรีและนครปฐมเป็นข้าวพันธุ์ดีได้ข้าวร้อยละ 100 ในสัดส่วนสูง ดังนั้นจึงต้องนำข้าวเปลือกในแถบจังหวัดภาคเหนือซึ่งเป็นข้าวคุณภาพรองราคาต่ำไปปนสีปนเพื่อให้ได้ข้าวสารคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ ส่วนเจ้าของโรงสีนั้นโดยปกติแล้วจะไม่มาทำการซื้อข้าวเปลือกด้วยตนเอง โดยถือว่ามีพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อเป็นตัวแทนซื้อแล้วนำไปขายให้กับโรงสีอยู่แล้ว นอกจากนี้ทางโรงสีมีความต้องการข้าวเปลือกในปริมาณที่มากเป็นพิเศษในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งก็จะมาทำการซื้อด้วยตนเองอีกทางหนึ่งเพื่อให้ได้ปริมาณข้าวเปลือกตามความต้องการ

คุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิเข้ามาซื้อข้าวที่ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง

1. ต้องมาแสดงตัวและแจ้งความประสงค์ว่าจะมาซื้อข้าวที่ทำข้าวกำนันทรง โดยบอกว่า เป็นใคร อยู่ที่ไหน
2. จะต้องนำเงินหรือตราฟมาโอนเข้าบัญชีของท่าข้าว ซึ่งทางท่าข้าวได้เปิดบัญชีไว้ทุกธนาคารเพื่อความสะดวกในการโอนเงินและถอนเงินของผู้มาใช้บริการของท่าข้าว เงินที่โอนเข้าบัญชีของท่าข้าวในแต่ละครั้งจะต้องไม่น้อยกว่ามูลค่าข้าวที่ต้องการซื้อ

จำนวนผู้ซื้อขายในตลาด

ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง ผู้ขายข้าวเปลือกในตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ขายภายในจังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดพิจิตร ซึ่งมีประมาณวันละ 250-300 ราย สำหรับผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าคนกลางที่ซื้อเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้าวเปลือกไปขายให้กับโรงสีในจังหวัดภาคกลาง เช่น จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสระบุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและกรุงเทพฯ ซึ่งมีประมาณวันละ 30-50 ราย

ลักษณะการดำเนินงาน

ลักษณะพฤติกรรมกรรมการดำเนินงาน (market conduct) ของตลาดกลางข้าวเปลือกพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการซื้อขาย ขั้นตอนการซื้อขาย ลักษณะการกำหนดราคา ระบบเอกสารซื้อขายข้าว การบริการที่ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงให้กับผู้ใช้บริการ และการบริการทางการเงิน

หลักเกณฑ์ในการซื้อขายในตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง

ตลาดกลางข้าวเปลือกกำนันทรงจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการซื้อขายข้าวเปลือก เพื่อให้การดำเนินงานตลาดกลางเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับผู้ซื้อผู้ขายในตลาด โดยทั่วไปแล้วหลักเกณฑ์การซื้อขายข้าวเปลือกในตลาดกลางจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนี้

ผู้ซื้อจะต้องมาขึ้นทะเบียนเป็นผู้ซื้อข้าวเปลือกต่อตลาดกลาง โดยแจ้งชื่อ ที่อยู่พร้อมด้วยยื่นภาพถ่ายบัตรประชาชนต่อตลาดกลาง พร้อมกับนำเงินสดโอนเข้าบัญชีของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงในจำนวนที่เพียงพอกับมูลค่าของข้าวเปลือกที่จะทำการซื้อขายในแต่ละครั้งเพื่อเป็นการประกันการชำระเงินก่อนเข้าทำการซื้อและเพื่อให้ตลาดกลางนำไปชำระเงินได้ทันที ส่วนผู้ที่เข้ามาขายข้าวเปลือกในตลาดจะต้องมีสินค้าเสนอขายในลักษณะที่พร้อมจะขาย โดยไม่มีเจตนาฉ้อโกง หิน ดิน ทราย และอื่น ๆ ผสมกับข้าวเปลือกที่นำมาขาย โดยในการซื้อขายข้าวเปลือกในตลาดกลางนั้นผู้ซื้อผู้ขายจะต้องรกราคากันเองหรือใช้วิธีการประมูลราคาและทำการซื้อขายกันเฉพาะในบริเวณที่ตลาดกลางกำหนดไว้เท่านั้น เมื่อผู้ซื้อผู้ขายตกลงราคาและรับใบเสนอราคากันเป็นที่เรียบร้อยแล้วถือว่าการซื้อขายสิ้นสุด ในกรณีที่เกิดกรณีพิพาทระหว่างผู้ซื้อผู้ขายเจ้าหน้าที่ตลาดกลางจะเข้าไปไกล่เกลี่ยและเป็นผู้ชี้ขาดให้ด้วยความยุติธรรมหรือในกรณีที่ผู้ซื้อเสนอราคาไม่เหมาะสมหรือการซื้อขายไม่เป็นธรรม ตลาดกลางมีอำนาจหักทวงได้ซึ่งถ้าหากผู้ซื้อผู้ขายรายใดไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การซื้อขายที่ตลาดกลางกำหนด ทางตลาดกลางจะดำเนินการว่ากล่าวตักเตือนหรือดำเนินการกับผู้ที่ทำผิดระเบียบของทางตลาดกลางอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตลาดกลางเห็นสมควร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนในการซื้อขาย

ตลาดกลางข้าวเปลือกจะเป็นสถานที่ให้ผู้ซื้อผู้ขายเข้ามาทำการซื้อขายกัน โดยตลาดกลางจะเป็นผู้ให้บริการทางการตลาด พร้อมกันนี้ตลาดกลางจะเป็นผู้ให้หลักค้ำประกันในการซื้อขาย และการรับชำระเงินให้กันทั้งสองฝ่าย โดยทั่วไปขั้นตอนการซื้อขายข้าวเปลือกในตลาดกลางแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือขั้นตอนการซื้อขายจะเริ่มจากผู้ขายบรรทุกข้าวเปลือกมาถึงตลาดกลางแล้วจะนำไปชั่งน้ำหนักเพื่อทราบน้ำหนักรวมของรถและข้าวเปลือก โดยที่ทางตลาดกลางจะบันทึกข้อมูลที่แสดงหลักฐานว่าผู้ขายเป็นใคร หมายเลขรถ และน้ำหนักของข้าวลงในแบบฟอร์มของตลาดกลาง เมื่อผู้ขายชั่งน้ำหนักแล้วผู้ซื้อแต่ละรายจะสู้มตัวอย่างข้าวเปลือกจากรถบรรทุกเมื่อพิจารณาคุณภาพและความชื้นของข้าวเปลือกแล้วเสนอราคาซื้อแก่ผู้ขาย เมื่อผู้ขายพอใจกับราคาที่มีผู้เสนอซื้อก็จะทำการต่อรองกันจนเป็นที่พอใจกันทั้งสองฝ่ายแล้วจึงตกลงซื้อขายกัน หลังจากนั้นผู้ซื้อผู้ขายจะต้องไปลงลายมือชื่อลงในแบบฟอร์มของทางตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงเพื่อแสดงไว้เป็นหลักฐาน จากนั้นผู้ขายจะนำข้าวเปลือกไปลงในบริเวณที่ผู้ซื้อกำหนดแล้วผู้ขายก็ต้องนำรถเปล่ากลับมาชั่งน้ำหนักอีกครั้งหนึ่ง เพื่อที่จะได้ทราบน้ำหนักสุทธิของข้าวเปลือกและผู้ขายก็จะนำเอาแบบฟอร์มที่ตลาดกลางออกให้ขึ้นมาที่แผนกการเงินเพื่อคิดเงินค่าข้าวเปลือก โดยที่แผนกการเงินจะหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดของผู้ขายเสียก่อน ส่วนที่เหลือสุทธิก็จะจ่ายให้กับผู้ขายในรูปเงินสด เมื่อผู้ขายได้รับเงินแล้วถือว่าสิ้นสุดขั้นตอนการซื้อขายในตลาดกลาง (ภาพที่ 4)

ลักษณะการกำหนดราคา

ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงไม่มีการแสดงราคาซื้อขายกัน ในแต่ละวันจะเป็นไปโดยอิสระ ซึ่งผู้ซื้อและขายในตลาดกลางแห่งนี้จะต้องติดตามความเคลื่อนไหวด้านราคาด้วยตนเอง แล้วจึงนำข้อมูลราคาที่มีอยู่มาพิจารณาประกอบแล้วทำการต่อรองราคาซื้อขายกันจนเป็นที่พอใจกันทั้งสองฝ่ายแล้วจึงทำการตกลงซื้อขายกัน อัตราค่าบริการของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 เป็นข้อมูลที่ตลาดกลางอนุเคราะห์ให้นำมาแสดงและเป็นอัตราค่าบริการที่ปัจจุบันยังใช้อยู่ (ตารางที่ 5)

สำหรับลักษณะการกำหนดราคาของผู้ขายข้าวเปลือกในตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดราคาขายข้าวเปลือก ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาขายข้าวเปลือก โดยจากการสำรวจที่ทางตลาดกลางทำขึ้นจากจำนวนผู้ขายข้าวเปลือกจำนวน 30 ราย พบว่าผู้ขายประมาณร้อยละ 40 กำหนดราคาขายโดยการสอบถามราคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากเพื่อนบ้านที่ได้นำข้าวเปลือกมาขายในตลาดกลาง ร้อยละ 30 กำหนดราคาขายโดยพิจารณาจากคุณภาพและความชื้นของข้าวเป็นสำคัญ และร้อยละ 30 กำหนดราคาขายโดยพิจารณาจากคุณภาพและความชื้นของข้าวพร้อมกับสอบถามราคาจากเพื่อนบ้าน (บริษัท เจ้าพระยาท่าเรือก้านทร่ง จำกัด, 2544ข)

ตารางที่ 5 อัตราค่าบริการของตลาดกลางท่าข้าวก้านทร่งเดือนพฤศจิกายนปี พ.ศ. 2544 (บาท/ตัน)

รายการ	ค่าบริการ
เครื่องชั่ง	5
รถตัก	40
รับจ้างตักข้าว	80
บริการแรงงาน	15
ค่าเช่า (รายปีห้องละ)	
ห้อง 6 x 6 x 30 m	20,000
ห้อง 10 x 6 x 30 m	40,000

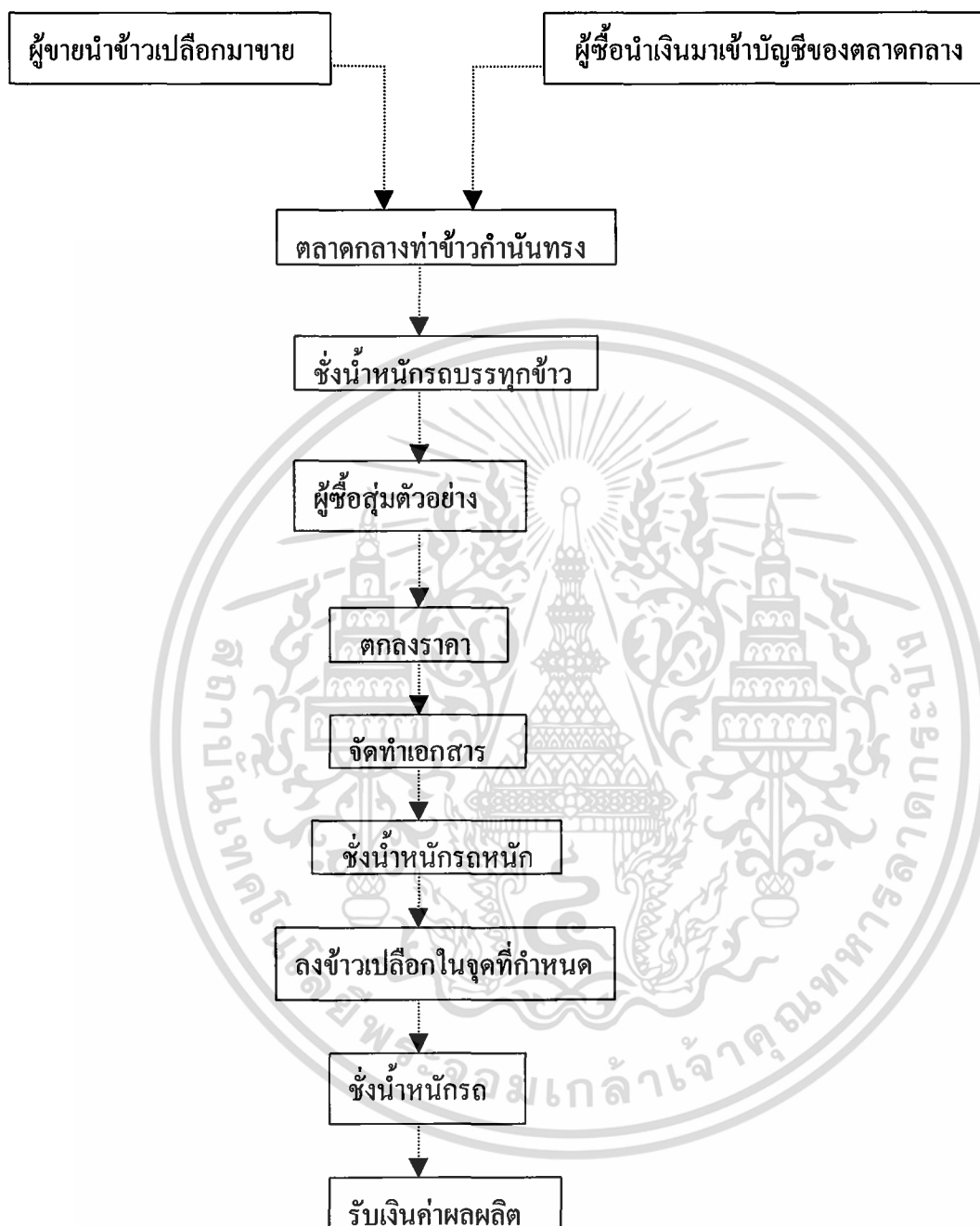
ที่มา: (บริษัท เจ้าพระยาท่าเรือก้านทร่ง จำกัด, 2544ข)

ระบบเอกสารซื้อขายข้าว

เอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบการเข้า-ออกของจำนวนข้าวและเงินในแต่ละคืน

1. บัตรกันกอง ออกเป็นหลักฐานว่าผู้ขายคือ ผู้ใด รหัสหมายเลขทะเบียนเท่าไร และขนข้าวมาขายจำนวนเท่าไร
2. บัตรขนกอง ยืนยันหลักฐานว่าเป็นใคร
3. รายการรับเบิกเงินประจำเที่ยว หลักฐานการเงินของผู้ซื้อในการนำเงินเข้าออกในการซื้อข้าวแต่ละครั้งเพื่อการยืนยันการจ่ายเงินกับท่าข้าว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการซื้อขายข้าวเปลือกในตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง
ที่มา: (บริษัท เจ้าพระยาทำเรือกำนันทรง จำกัด, 2544ค)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. แบบฟอร์มที่ทำข้าว เอกสารเหมือนกัน 4 ใบที่แสดงหลักฐานชื่อผู้ซื้อ ผู้ขาย นำหนักข้าว น้ำหนักรถ ใบที่ 1 จะอยู่ที่เครื่องชั่ง ใบที่ 2 จะอยู่ที่แผนกการเงินที่ทำข้าว ใบที่ 3 อยู่ที่ผู้ขาย ใบที่ 4 อยู่ที่ผู้ซื้อ

การบริการที่ตลาดกลางทำข้าวให้กับผู้ใช้บริการ

ผู้ซื้อ

1. มีฉางให้เก็บข้าว
2. บริการขนข้าวขนรถหรือลงเรือเอง
3. ด้านการเงิน ทำข้าวจะช่วยเหลือติดตามเคลียร์เช็คทำบัญชีให้โดยย่อในกรณีที่เงินของผู้ซื้อ ไม่เพียงพอ ทำข้าวจะจ่ายทดรองให้ก่อน

ผู้ขาย

1. การชั่งข้าว
2. ด้านการเงิน ทำข้าวจะเป็นผู้จ่ายเช็คให้ผู้ขายโดยทันที

การบริการทางการเงิน

ตลาดกลางทำข้าวกำหนดมีธนาคารพาณิชย์ให้บริการรวม 25 สาขาใน 7 จังหวัดดังนี้ ธนาคารกสิกรไทย สาขานครสวรรค์ ท่าตะโก หนองบัว อุทัยธานี พิจิตร กำแพงเพชร พรานกระต่าย บางมูลนาก ตะพานหิน สุโขทัย สวรรคโลก ศรีสำโรง พิษณุโลก หนองตรม ชัยสมอทอด อุดรดิตถ์ คลองลาน ธนาคารสหธนาคาร สาขาพยุหะคีรี สลกบาตร พิษณุโลก ธนาคารกรุงไทย สาขาบรรพตพิสัย คลองขลุง พิชัย และธนาคารกรุงไทย สาขาชุมแสง

ผลการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ถึงผลการดำเนินงานของตลาดกลางทำข้าวกำหนดจะพิจารณาถึงปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดกลางทำข้าวกำหนด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง

การพิจารณาถึงผลการดำเนินงานของตลาดกลางที่เกี่ยวกับปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดในช่วงปี พ.ศ. 2541-2543 โดยมีรายละเอียดดังนี้

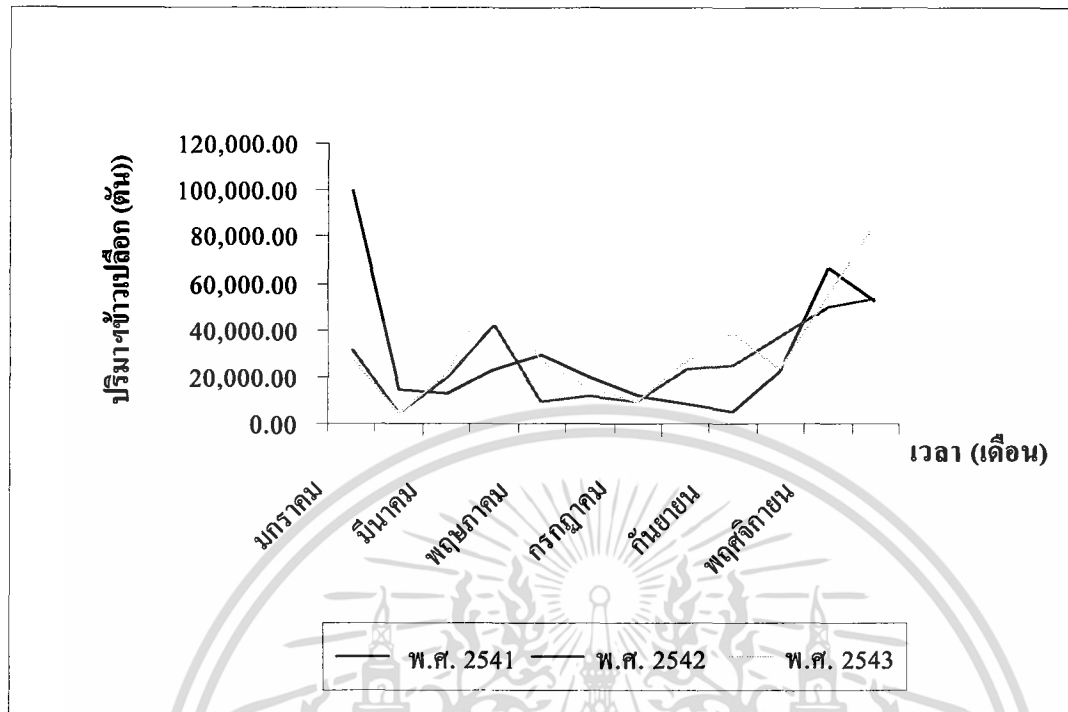
ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง มีปริมาณข้าวเปลือกที่ซื้อขายผ่านตลาดกลางโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 359,663.21 เมตริกตัน โดยในปี พ.ศ. 2541 มีปริมาณข้าวเปลือกซื้อขายผ่านตลาดกลางจำนวนทั้งสิ้น 367,093.89 เมตริกตัน ลดลงเหลือ 318,155.63 เมตริกตันในปี พ.ศ. 2542 และเพิ่มขึ้นเป็น 393,740 เมตริกตันในปี พ.ศ. 2543 (ตารางที่ 6 และภาพที่ 5)

ตารางที่ 6 ปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงเป็นรายเดือนในปี พ.ศ. 2541-2543 (เมตริกตัน)

เดือน	ปี พ.ศ.		
	2541	2542	2543
มกราคม	99,955.44	31,807.37	27,868.00
กุมภาพันธ์	14,352.06	4,207.37	4,424.00
มีนาคม	13,158.27	19,931.00	21,750.00
เมษายน	23,024.21	41,898.00	58,357.00
พฤษภาคม	29,454.69	9,568.00	27,169.00
มิถุนายน	20,063.84	12,304.00	15,674.00
กรกฎาคม	12,286.37	9,254.00	9,085.00
สิงหาคม	8,678.19	23,139.00	26,741.00
กันยายน	5,137.14	24,939.00	38,721.00
ตุลาคม	22,504.93	37,273.00	23,419.00
พฤศจิกายน	66,150.75	50,362.00	55,431.00
ธันวาคม	52,256.00	53,473.00	85,101.00
รวม	367,021.89	318,155.74	393,740.00

ที่มา: (บริษัท เจ้าพระยาทำเรือกำนันทรง จำกัด, 2544ง)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5 กราฟแสดงปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงเป็นรายเดือนเวลา 3 ปี
ที่มา: (จากการคำนวณ)

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง

ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงไม่พบปัญหาในการดำเนินงานที่รุนแรงมากนัก ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่สามารถแก้ไขได้เนื่องจากตลาดแห่งนี้ได้จัดตั้งมาเป็นเวลานาน ผู้บริหารตลาดกลางพยายามปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการตลาดกลางตลอดมา ปัญหาที่พบมี 2 ประการคือ ประการแรกในช่วงเทศกาลวันหยุดจะมีปริมาณข้าวเปลือกเข้าสู่ตลาดน้อยกว่าปกติและตอนที่มีการซื้อขายข้าวเปลือกกันที่เรียกว่า การประมูลราคา พบว่าบางครั้งผู้ซื้อเสนอราคาให้กับผู้ขายในราคาที่เท่ากันผู้ขายก็ต้องตัดสินใจว่าจะขายให้กับใคร ประการสุดท้ายคือ คู่แข่งที่เข้ามาเปิดกิจการแข่งด้วยแต่ไม่รุนแรงนักเพราะว่าตลาดส่วนใหญ่ที่เปิดนั้นจะซื้อขายข้าวเปลือกเองด้วยไม่ได้เป็นตัวกลางโดยตรงเหมือนตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

ในบทนี้จะกล่าวถึงลักษณะการเคลื่อนไหวราคาข้าวเปลือกและผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาข้าวเปลือกระหว่างตลาดโดยอาศัยการวิเคราะห์การส่งผ่านราคาข้าวเปลือกด้วยสมการถดถอยอย่างง่ายเพื่อการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคา

ลักษณะการเคลื่อนไหวราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดระดับต่าง ๆ

ในการศึกษาลักษณะการเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือกในตลาดระดับต่าง ๆ แยกพิจารณาราคาในตลาด 2 ระดับคือ ราคาตลาดกลางภูมิภาคทำข้าวกำนันทรงและราคาตลาดระดับไร่นา ซึ่งราคาจากข้อมูลราคาในตารางภาคผนวก ก. สามารถพิจารณาการเคลื่อนไหวของราคาข้าวได้ดังนี้

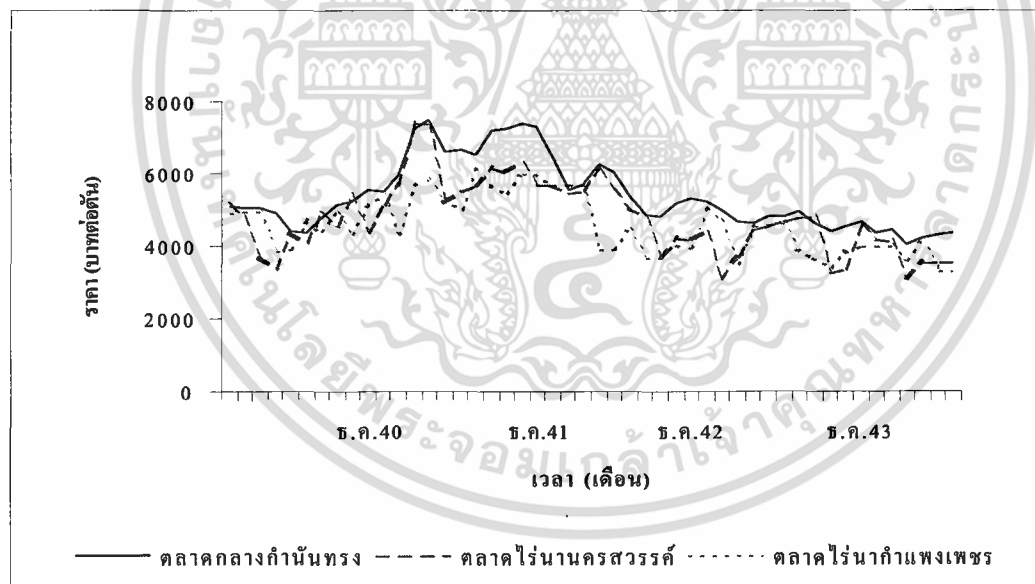
ลักษณะการเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง

ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง เป็นตลาดกลางซื้อขายข้าวเปลือกที่พ่อค้ารับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรเพื่อจัดส่งให้กับโรงสีแล้วแปรรูปเป็นข้าวสารก่อนที่จะจัดส่งให้กับผู้ค้าปลีก ตลาดขายส่งและตลาดส่งออกต่อไป ดังนั้นราคาข้าวเปลือกที่ตลาดกลางระดับภูมิภาคเป็นราคาที่จะต้องส่งผ่านไปยังราคาข้าวเปลือกที่ตลาดระดับไร่นา โดยราคาในตลาดกลางจะขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศและความต้องการซื้อข้าวเพื่อการส่งออกเป็นสำคัญ ลักษณะการเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางภูมิภาคทำข้าวกำนันทรงรอบ 4 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2540-2543 พบว่าระดับราคามีการเคลื่อนไหวขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา โดยในปี พ.ศ. 2541 ราคาข้าวขึ้นค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรอบ 4 ปี เพราะปัญหาปริมาณข้าวเปลือกกลั่นตลาดน้อยลงจากปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ราคาข้าวเปลือกในปีดังกล่าวปรับตัวสูงขึ้นแต่ก็ลดลงเรื่อย ๆ มาจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2543 ราคาข้าวเปลือกมีราคาตกลงมาจนถึง 4,385 บาทต่อตันในเดือนธันวาคม สาเหตุมาจากมีการแข่งขันราคาข้าวในตลาดโลกทวีความรุนแรงขึ้นส่งผลให้ราคาข้าวเปลือกตกลงจะสังเกตได้ว่าราคาข้าวเปลือกเริ่มลดลงมาทุก ๆ ปีแต่ก็จะมีขึ้น ๆ ลง ๆ อยู่ข้างภายในรอบปีนั้น ๆ (ภาพที่ 6)

ลักษณะการเคลื่อนไหวราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดระดับไร่นา

ในตลาดระดับไร่นาประกอบด้วยจำนวนผู้ขายและผู้ซื้อเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละคนโดยเฉพาะผู้ขายจะไม่มีอิทธิพลใด ๆ เหนือราคาตลาด ราคาข้าวเปลือกในระดับไร่นาขณะหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยอุปทานและอุปสงค์ในตลาด การจัดเกรดและมาตรฐานข้าวในตลาดทำให้ข้าวที่มีคุณภาพต่างกันเกิดขึ้นมีราคาที่แตกต่างกัน ลักษณะการเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดระดับไร่นาในจังหวัดนครสวรรค์ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 ราคามีการเคลื่อนไหวขึ้นลงตลอดเวลา โดยในปี พ.ศ. 2543 มีช่วงราคาต่ำสุดเท่ากับ 3,090 บาทต่อเกวียนในช่วงเดือนกันยายนถึงตุลาคม และก็ขึ้นลงไปตลอดปี ส่วนจังหวัดกำแพงเพชรราคามีการเคลื่อนไหวขึ้นลงตลอดเวลา โดยในปี พ.ศ. 2543 มีช่วงราคาต่ำสุดเท่ากับ 3,322 บาทต่อเกวียนในเดือนธันวาคม

ตลาดทั้งสองระดับจะมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกันแต่จะเปลี่ยนมากน้อยนั้นขึ้นอยู่กับข้อมูลข่าวสารที่มีการส่งผ่านจากตลาดกลางภูมิภาคท่าข้าวกำนันตรงไปยังตลาดระดับไร่นาสมบูรณ์เพียงใด (ภาพที่ 6)

ภาพที่ 6 ลักษณะการเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือกที่ตลาดกลางท่าข้าวกำนันตรงกับตลาด

ระดับไร่นาจังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ในปี พ.ศ. 2540-2543

ที่มา: (ราคาข้าวเปลือกเป็นรายเดือนในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาข้าวเปลือกระหว่างตลาด

ความสัมพันธ์ของราคาข้าวเปลือกระหว่างตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงกับตลาดระดับไร่นาจังหวัดกำแพงเพชร

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของสมการซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาข้าวเปลือกตลาดระดับไร่นาจังหวัดกำแพงเพชรและราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 ปรากฏผลดังนี้

$$\ln PK_t = 1.80 + 0.77 \ln PT_t \dots \dots \dots (3)$$

(2.14)** (7.85)***

$$R^2 = 0.57 ; D.W. = 1.46 ; F = 61.55 ; S.E. = 0.09 ; N = 48$$

ค่าในวงเล็บ คือ t-statistics ของค่าสัมประสิทธิ์

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากสมการที่ 3 แสดงให้เห็นว่าราคาในตลาดระดับไร่นาจังหวัดกำแพงเพชร (PK_t) ขึ้นอยู่กับราคา ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง (PT_t) ความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในรูปของสมการแบบล็อกคู่ (double-log form) โดยที่พิจารณาเครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ที่มีค่าเป็นบวกแสดงถึงราคา ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับราคาในตลาดระดับไร่นาจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งความสัมพันธ์นี้อธิบายได้ร้อยละ 57 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($F = 61.55$) สำหรับการทดสอบค่าสหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลามีค่าเคอร์บินวัตสันเท่ากับ 1.46 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ไม่มีปัญหาสหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลา ส่วนการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์ของราคา ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

เนื่องจากสมการนี้เป็นสมการแบบล็อกคู่ ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์ของสมการก็คือ ค่าความยืดหยุ่นของราคาในตลาดระดับไร่นาที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของราคา ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง (elasticity of price transmission) มีค่าเท่ากับ 0.77 ซึ่งอธิบายได้ว่าถ้าราคา ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงเพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 1 จะทำให้ราคาในตลาดระดับไร่นาจังหวัดกำแพงเพชรเพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 0.77 เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ความสัมพันธ์ของราคาข้าวเปลือกระหว่างตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงกับตลาดระดับไร่นาจังหวัดนครสวรรค์

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของสมการซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาข้าวเปลือกตลาดระดับไร่นาจังหวัดนครสวรรค์และราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 ปรากฏผลดังนี้

$$\ln PN_t = -0.43 + 1.03 \ln PT_t \dots \dots \dots (4)$$

(0.49)* (10.08)***

$$R^2 = 0.69 ; D.W. = 1.45 ; F = 101.61 ; S.E. = 0.10 ; N = 48$$

ค่าในวงเล็บ คือ t-statistics ของค่าสัมประสิทธิ์

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากสมการที่ 4 แสดงให้เห็นว่าราคาในตลาดระดับไร่นาจังหวัดนครสวรรค์ (PN_t) ขึ้นอยู่กับราคา ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง (PT_t) ความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในรูปของสมการแบบล็อกคู่ (double-log form) โดยที่พิจารณาเครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ที่มีค่าเป็นบวกแสดงถึงราคา ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับราคาในตลาดระดับไร่นาจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งความสัมพันธ์นี้อธิบายได้ร้อยละ 69 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ($F = 101.61$) สำหรับการทดสอบค่าสหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลามีค่าเคอร์บินวัตสันเท่ากับ 1.45 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ไม่มีปัญหาสหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลา ส่วนการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์ของราคา ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

เนื่องจากสมการนี้เป็นสมการแบบล็อกคู่ ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์ของสมการก็คือ ค่าความยืดหยุ่นของราคาในตลาดระดับไร่นาที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของราคา ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง (elasticity of price transmission) มีค่าเท่ากับ 1.03 ซึ่งอธิบายได้ว่าถ้าราคา ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงเพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 1 จะทำให้ราคาในตลาดระดับไร่นาจังหวัดนครสวรรค์เพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 1.03 เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ผลการทดสอบสมมติฐานประสิทธิภาพการส่งผ่านราคา

จากที่ได้ทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกจากตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงไปสู่ตลาดระดับไร่นา สามารถทดสอบสมมติฐานได้ดังนี้ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงมีค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกไปสู่ตลาดระดับไร่นา จังหวัดกำแพงเพชร มีค่าเท่ากับ 0.77 มีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกต่ำและตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงมีค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกไปสู่ตลาดระดับไร่นาจังหวัดนครสวรรค์ มีค่าเท่ากับ 1.03 มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการส่งผ่านราคาสูง เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาจังหวัดนครสวรรค์มีประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาสูงกว่าจังหวัดกำแพงเพชรเพราะมีระยะทางใกล้ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงมากกว่าส่งผลให้มีการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกไปยังเกษตรกรได้สูงกว่าจังหวัดกำแพงเพชร

ความหมายเชิงนโยบายของการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาข้าวเปลือก

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกจากตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงไปสู่ตลาดระดับไร่นา ทำให้ทราบแนวทางในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดตั้งตลาดกลางข้าวเปลือกขึ้นในแหล่งท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระจายข้อมูลข่าวสารทางด้านราคาให้กับเกษตรกรได้ทราบ เพราะข้อมูลข่าวสารทางด้านราคานี้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการกำหนดราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรจะได้รับ ซึ่งจะส่งผลต่อไปยังระดับความเป็นอยู่หรือสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย เกษตรกรจะได้รับข่าวสารจากตลาดกลางทำให้ตลาดกลางมีความสำคัญมากกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ฉะนั้นรัฐบาลควรจัดตั้งตลาดกลางขึ้นตามแหล่งท้องถิ่นต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย เพราะเป็นพืชที่ผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศและเพื่อการส่งออก และเนื่องจากตลาดส่งออกเป็นตลาดที่มีสภาพของการแข่งขันสูงจึงเป็นตลาดที่สำคัญในการกระตุ้นระบบตลาดภายในประเทศให้มีการแข่งขันกัน รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการซื้อขายกันอย่างกว้างไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศบนพื้นฐานกลไกตลาดเสรี ซึ่งกลไกตลาดเสรีราคาในระดับต่าง ๆ ย่อมมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน จากความสัมพันธ์ของราคาระหว่างตลาดจะเกิดขึ้นจากวิธีการกำหนดราคาในแต่ละตลาด กล่าวคือ การกำหนดราคาที่เป็นที่เกยตรกรขายได้ขึ้นกับราคาขายส่งกรุงเทพฯ และราคาขายส่งกรุงเทพฯ ขึ้นกับราคาส่งออก ซึ่งพบว่าระบบข้าวตลาดกลางข้าวเปลือกในส่วนภูมิภาคได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดราคาที่เป็นที่เกยตรกรขายได้มากขึ้น โดยการขายข้าวเปลือกที่ตลาดกลางจะช่วยแก้ไขปัญหาค่าที่เกี่ยวกับราคาและคุณภาพของข้าวเปลือกระหว่างพ่อค้าและเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตในราคาที่ตรงกับคุณภาพและก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการซื้อขายอย่างแท้จริง ดังนั้นในการศึกษาการดำเนินงานและประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงไปสู่ตลาดระดับไร่นาจังหวัดกำแพงเพชรกับจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้วิธีสมการถดถอยอย่างง่ายในการหาค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาข้าวเปลือก เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาตลาดกลางข้าวเปลือกต่อไป

จากการศึกษาการดำเนินงานของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง จัดเป็นธุรกิจแบบบริษัท เอกชนจำกัด ประเภทการให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อขายข้าวเปลือก การดำเนินงานตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงเป็นตลาดที่เปิดโอกาสให้ผู้ซื้อผู้ขายเข้าไปซื้อขายข้าวเปลือกกันได้โดยอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มของผู้ขายข้าวเปลือก ได้แก่ เกษตรกรและพ่อค้าผู้รวบรวมข้าวเปลือกจากท้องถิ่นสามารถที่จะนำข้าวเปลือกไปขายในตลาดกลางได้ตลอดเวลาที่มีการซื้อขาย ซึ่งจะมีมากในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวในปีตั้งแต่เดือนธันวาคมไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์และช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคมซึ่งเป็นช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวปรัง ทั้งนี้เพราะว่าการให้ผู้ซื้อผู้ขายแข่งขันประมูลราคาตนเองโดยอิสระนั้น ราคาข้าวเปลือกที่ตกลงซื้อขายกันจะขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของข้าวเปลือกในขณะนั้นหรือเป็นไปตามกลไกทางการตลาดซึ่งเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้ซื้อและผู้ขายข้าวเปลือกในตลาดกลางอย่างดียิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงมีการเคลื่อนไหวขึ้น ๆ ลง ๆ อยู่ตลอดเวลาและการเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางระดับไร่นาก็มีการเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกันกับตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงแต่จะเปลี่ยนแปลงมากน้อยนั้นขึ้นอยู่กับข้อมูลข่าวสารที่มีการส่งผ่านจากตลาดกลางไปสู่ตลาดระดับไร่นา

จากผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาจากตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงไปยังราคาที่ตลาดระดับไร่นาในจังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดนครสวรรค์คำนวณได้ 0.77 และ 1.03 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 และมากกว่า 1 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาระหว่างตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงไปยังตลาดระดับไร่นาในจังหวัดนครสวรรค์มากกว่าจังหวัดกำแพงเพชร จากประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาจากตลาดดังกล่าวมีค่าสูงเนื่องจากตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงมีระยะทางไม่ไกลมากนัก พ่อค้าสามารถเดินทางไปรับซื้อข้าวเปลือกหมุนเวียนกันได้สะดวกจึงทำให้การส่งผ่านราคาเป็นไปในระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคาจากราคา ณ ตลาดระดับหนึ่งไปสู่ราคา ณ ตลาดอีกระดับนั้น นอกจากจะชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างตลาดแล้วยังสามารถนำไปสู่ผลสรุปในเรื่อง โครงสร้างการตลาดหรือชี้ให้เห็นถึงความเข้มข้นของการแข่งขันของข้าวได้ถ้าข้อมูลราคาที่น่าสนใจมีความละเอียดพอและหยงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดราคาข้าวเปลือกในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาข้าวเปลือกที่ตลาดกลางหรือราคาข้าวเปลือกที่โรงสีจะรับซื้อเนื่องจากหยงเป็นผู้ส่งผ่านราคาให้กับตลาดกลาง โรงสี และเกษตรกรกันเป็นทอด ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นการส่งผ่านราคา พบว่าประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาจากตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงไปสู่ตลาดระดับไร่นาจังหวัดนครสวรรค์มีค่าสูงและตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงจัดตั้งมานานเป็นที่เชื่อถือของเกษตรกรและพ่อค้าขายข้าวเปลือกซึ่งการดำเนินงานของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงนั้นเป็นแหล่งให้บริการและอำนวยความสะดวกในการซื้อขายข้าวเปลือกกันอย่างอิสระของผู้ซื้อผู้ขาย โดยผู้บริหารตลาดกลางไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการซื้อขายข้าวเปลือกของผู้ซื้อผู้ขายถือว่าเป็นจุดเด่นของตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงและตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงจัดตั้งมานานเป็นที่น่าเชื่อถือของเกษตรกรและผู้ค้าข้าวเปลือก จะเห็นได้ว่าตลาดกลางมีความสำคัญในการส่งข่าวสารไปยังเกษตรกร ดังนั้นรัฐบาลควรเร่งสนับสนุนให้มีการจัดตั้งตลาดกลางขึ้นในจังหวัดที่ยังไม่มีตลาดกลางและตลาดกลางที่อื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ควรยึดตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงให้มีการดำเนินงานไปในแนวเดียวกันกับตลาดกลางทำข้าวกำนันทรง เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือเกษตรกรทั้งในด้านข่าวสารการตลาดและความยุติธรรมในการซื้อขายข้าวเปลือก

2. จากผลการศึกษาการดำเนินงานและประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาจากตลาดกลางข้าวเปลือกไปสู่ตลาดระดับไร่นา ทำให้เห็นว่าตลาดกลางข้าวเปลือกเข้ามามีบทบาทในเรื่องข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ถือได้ว่าตลาดกลางเป็นสื่อในการระดมข่าวสารด้านการตลาดได้ดี ดังนั้นรัฐบาลควรกระตุ้นให้มีการเผยแพร่ข่าวสารด้านการตลาดจากตลาดกลางภูมิภาคไปยังเกษตรกร โดยกระจายผ่านสื่อวิทยุท้องถิ่น ใบบลิว เป็นต้น

3. ข้อจำกัดของการศึกษาในครั้งนี้คือ การศึกษาประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาข้าวเปลือกจากตลาดกลางไปสู่ตลาดระดับไร่นาได้ศึกษาเพียงสองจังหวัดเท่านั้นที่เป็นตัวแทนของตลาดระดับไร่นา จึงควรมีการศึกษาเพิ่มหลาย ๆ จังหวัดเพื่อความสมบูรณ์ของผลการศึกษา และการศึกษารั้งต่อไปควรศึกษาด้วยว่าตลาดกลางข้าวเปลือกนั้นมีประสิทธิภาพในการรับข่าวสารจากตลาดขายส่งกรุงเทพฯ และตลาดส่งออกหรือไม่และควรศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์การลงทุนในการจัดตั้งตลาดกลางและผลตอบแทนที่จะได้รับ เพื่อที่จะได้ทราบสภาพที่ตั้งของตลาดกลางข้าวเปลือกที่จะผ่านเข้าสู่ตลาดกลางเพียงพอต่อผลตอบแทนที่จะได้รับและคุ้มกับการลงทุนหรือไม่ รวมไปถึงขนาดการลงทุนในแต่ละแหล่งที่จะจัดตั้งตลาดกลาง สิ่งเหล่านี้หากได้รับการศึกษาจะทำให้การจัดตั้งตลาดกลางแต่ละแห่งประสบความสำเร็จมากขึ้น ซึ่งผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงคือเกษตรกรผู้ที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2539ก. รายงานการศึกษาโครงการสินค้ายุทธศาสตร์: กรณีของข้าว.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2539ข. การศึกษาความสัมพันธ์ของราคาข้าว ณ ตลาดระดับต่าง ๆ.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2539ค. ช่องทางการตลาดของข้าวเปลือกและข้าวสาร.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2539ง. การคำนวณราคาข้าวเปลือกที่โรงสีและตลาดกลาง
ปี พ.ศ. 2538. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2540. สถิติราคาสินค้าเกษตรที่สำคัญปี พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร:
(ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2544ก. สถิติราคาข้าวในตลาดระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532-2543.
กรุงเทพมหานคร: (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2544ข. ข้อมูลสถิติราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้จังหวัด
กำแพงเพชร. กรุงเทพมหานคร: (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2544ค. ข้อมูลสถิติราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้จังหวัด
นครสวรรค์. กรุงเทพมหานคร: (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระทรวงพาณิชย์. 2544ก. สถิติการผลิต การส่งออก และความต้องการผลผลิตข้าวในช่วง
ปี พ.ศ. 2535-2541. กรุงเทพมหานคร: (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

กระทรวงพาณิชย์. 2544ข. ข้อมูลสถิติราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางทำข้าวก้านนทรง.
กรุงเทพมหานคร: (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

ศราฤทธิ สัทธิดุล. 2540. การศึกษาพฤติกรรมราคาและการพยากรณ์ราคาสินค้าเกษตรที่สำคัญ
กรณีศึกษา: ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ข้าวโพด กุ้งกุลาดำ. กรุงเทพมหานคร:
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณรงค์ฤทธิ์ ผุสดี. 2534. การดำเนินงานทางการตลาดของตลาดกลางข้าวเปลือกในจังหวัด
นครสวรรค์และจังหวัดพิษณุโลก. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

บริษัท เจ้าพระยาทำเรือก้านนทรง จำกัด. 2544ก. โครงสร้างการบริหารงานตลาดกลางทำข้าว
ก้านนทรง. (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

บริษัท เจ้าพระยาทำเรือก้านนทรง จำกัด. 2544ข. อัตราค่าบริการของตลาดกลางทำข้าวก้านนทรง
ปี พ.ศ. 2544. (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

บริษัท เจ้าพระยาทำเรือก้านนทรง จำกัด. 2544ค. ขั้นตอนการซื้อขายข้าวเปลือกในตลาดกลาง
ทำข้าวก้านนทรง. (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

บริษัท เจ้าพระยาทำเรือก้านนทรง จำกัด. 2544ง. ปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดกลางทำข้าว
ก้านนทรงปี พ.ศ. 2544. (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไพฑูรย์ รอดวิจิ. 2541. ตลาดกลางสินค้าเกษตร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด.

ภารดี ประเสริฐลาภ. 2526. ความสัมพันธ์ราคาตามฤดูกาลของข้าว ข้าวโพด อ้อยและน้ำตาลของไทย. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มาณะสิริ เขาวกุล. 2539. การตรวจสอบโครงสร้างการตลาดด้วยค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคา. เศรษฐศาสตร์. 3 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2539): น. 133-138.

วาสนา อิศรานุรักษ์. 2544. ผู้จัดการบริษัท เจ้าพระยาท่าเรือกำหนดราคาจำหน่าย. สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2544.

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์. 2537. รายงานการศึกษาเพื่อปรับปรุงระบบตลาดกลางสินค้าเกษตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุนันทา ดันพัฒนา. 2539. การวิเคราะห์การส่งผ่านราคาและการเคลื่อนไหวของราคาข้าวไทย. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อัมมาร์ สยามวาลา และวิโรจน์ ณ ระนอง. 2533. ประมวลความรู้เรื่องข้าว. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

Konjing, C. and A. Issariyanukula . 1985. **Output Demand and Marketing of Rice and Upland Crops in Thailand: Food Policy Analysis in Thailand.** Bangkok: Agricultural Development Council.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

ตารางผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ราคาข้าวเปลือก ณ ตลาดกลางทำข้าวก้านั้นทรง จ. นครสวรรค์

(หน่วย: บาทต่อตัน)

พ.ศ.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
2540	5085	5028	5048	4891	4389	4375	4794	5125	5228	5563	5500	5956
2541	7253	7494	6650	6681	6568	7211	7281	7400	7296	6495	5544	5679
2542	6271	6050	5368	4859	4840	5200	5303	5248	4997	4671	4655	4797
2543	4824	4975	4659	4419	4561	4674	4380	4450	4025	4245	4322	4385

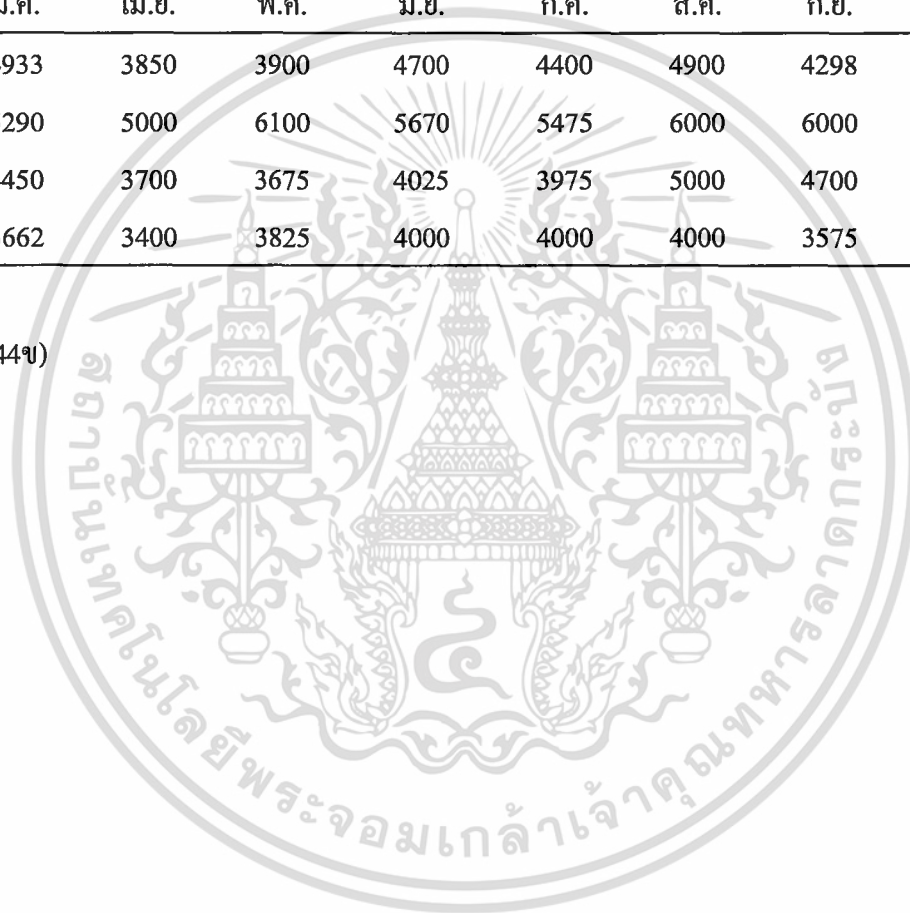
ที่มา: (กระทรวงพาณิชย์, 2544ข)

ตารางผนวกที่ 2 ราคาข้าวเปลือก ที่เกษตรกรขายได้จังหวัดกำแพงเพชร

(หน่วย: บาทต่อเกวียน)

พ.ศ.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
2540	4928	4946	4933	3850	3900	4700	4400	4900	4298	5100	5400	4298
2541	5667	5800	5290	5000	6100	5670	5475	6000	6000	5667	5667	5667
2542	3931	3931	4450	3700	3675	4025	3975	5000	4700	3500	4550	4600
2543	4650	3900	3662	3400	3825	4000	4000	4000	3575	4160	3322	3322

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2544ข)

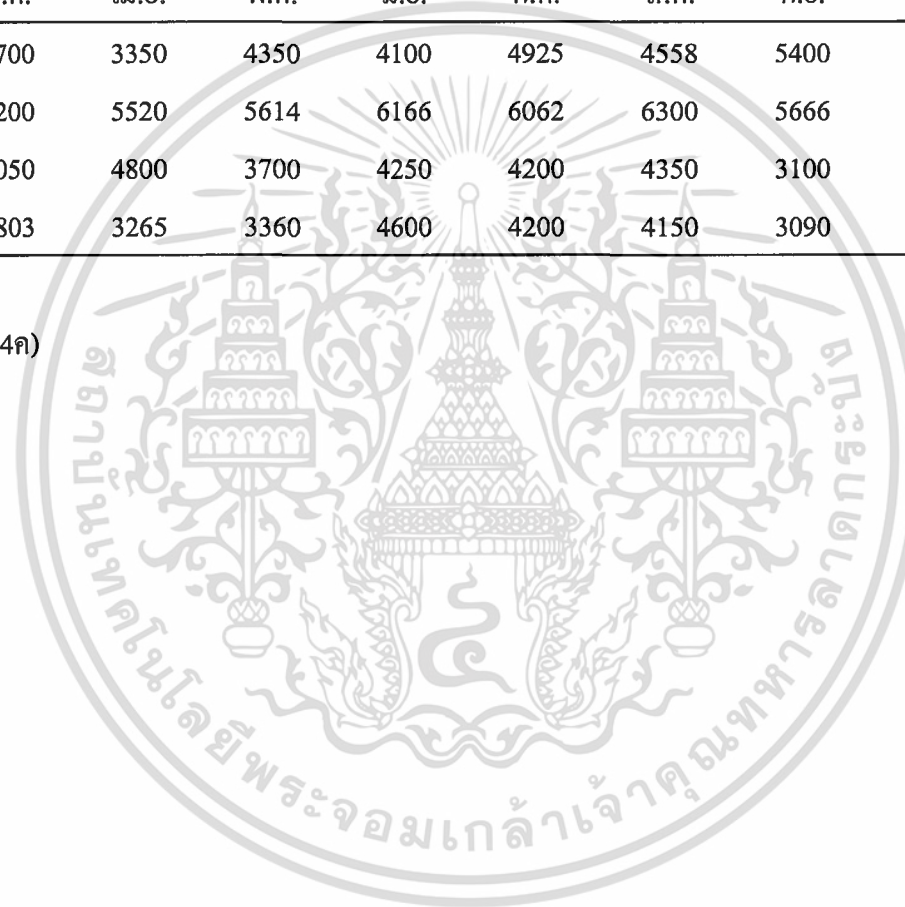

ตารางผนวกที่ 3 ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้จังหวัดนครสวรรค์

(หน่วย: บาทต่อเกวียน)

พ.ศ.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
2540	5125	4833	3700	3350	4350	4100	4925	4558	5400	4344	5150	5663
2541	7425	7400	5200	5520	5614	6166	6062	6300	5666	5666	5450	5500
2542	6156	5525	5050	4800	3700	4250	4200	4350	3100	3100	4475	4543
2543	4686	4792	4803	3265	3360	4600	4200	4150	3090	3090	3456	3546

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2544ค)

ภาคผนวก ข

การแสดงผลการวิเคราะห์ทางเครื่องคอมพิวเตอร์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคา ณ ตลาดกลางทำข้าวกำนันทรงกับตลาดระดับไร่นาจังหวัดกำแพงเพชร

Regression

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
PK	8.41260012	.17697443	48
PT	8.57698211	.17381147	48

Correlations

		PK	PT
Pearson Correlation	PK	1.000	.757
	PT	.757	1.000
Sig. (1-tailed)	PK	.	.000
	PT	.000	.
N	PK	48	48
	PT	48	48

Variables Entered/Removed^b

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	PT ^a	.	Enter

a. All requested variables entered.

b. Dependent Variable: PK

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.757 ^a	.572	.563	.11698895	1.458

a. Predictors: (Constant), PT

b. Dependent Variable: PK

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	.842	1	.842	61.555	.000 ^a
	Residual	.630	46	1.369E-02		
	Total	1.472	47			

a. Predictors: (Constant), PT

b. Dependent Variable: PK

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1.806	.842		2.144	.037
	PT	.770	.098	.757	7.846	.000

a. Dependent Variable: PK

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคา ณ ตลาดกลางทำข้าวกำหนดตรงกับตลาดระดับไร่นาจังหวัดนครสวรรค์

Regression

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
PN	8.44688490	.21689693	48
PT	8.57698211	.17381147	48

Correlations

		PN	PT
Pearson Correlation	PN	1.000	.830
	PT	.830	1.000
Sig. (1-tailed)	PN	.	.000
	PT	.000	.
N	PN	48	48
	PT	48	48

Variables Entered/Removed^b

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	PT ^a		Enter

a. All requested variables entered.

b. Dependent Variable: PN

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.830 ^a	.688	.682	.12238717	1.447

a. Predictors: (Constant), PT

b. Dependent Variable: PN

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1.522	1	1.522	101.616	.000 ^a
	Residual	.689	46	1.498E-02		
	Total	2.211	47			

a. Predictors: (Constant), PT

b. Dependent Variable: PN

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-.433	.881		-.492	.063
	PT	1.035	.103	.830	10.080	.000

a. Dependent Variable: PN

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้